

Ljubljanski

VOJON

Leposloven in znanstven list.

Štev. 5.

V Ljubljani 1. maja 1889.

Leto IX.

Ukrajinska balada.

»Kám, oča mènih, dalje kám?
Le noter, noter v dvorec k nam!
Mrak pada na ravnino,
Noč že na Ukrajino.

Pač trudni, lačni že ste Vi...
Tù náte hleba in solí!
Od pota si počíjite,
Pri méni prenočíte!«

»Bog plati, mlada Vam gospá! —
Samí domá? Samí domá?
Kjé mož je vaš čestít?
Kjé bárin plemenít?«

»Mož moj odšel je v daljni kraj,
Oj, v daljni kraj, ni ga nazaj;
Tri leta so minila,
Odkar sva se ločila.«

»Odšel je v mátuško Moskvó,
Od tam pa v Novgorod — nató
V Sibirijo potóvat,
Kupčévat in trgóvat.«

»Kak gospodárstvo káj stóji?
To pač velike so skrbí!...
Imate déce zale?
Odrasle ali male?« —

»Jedíni ótrok moj — Iván,
Kazaček bóder je, krásu...
Vse sáma gospodárim,
Vse vladam in domárim.«

»Oh, té skrbí, oh, té skrbí!
Lehkó se duša pogubí...
Lehkó od prave poti
Napást nas zvalí, zmóti.

Gost Vaš pravico od Bogá
Greh odpustiti Vam imá...
Srcé mi le odkrijte,
Ničesar ne tajíte!«

»Težkó, hudó grešila sem,
Oh, grehe tri storila sem,
Tri hude, težke grehe...
Podajte mi utéhe!

Moliti vsak dan za možá
Obljubila sem iz srcá...
Oh, večkrat opustila —
Greh prvi sem storila.

Posušil se je rožmarin
Usájen n j e m u na spomín...
Zalivati zabila —
Greh drugi sem storila.

Prišel bil k nam je mlad kobzár,
Oj, mlad kobzár, oj, lep goslár,
Opéval step-ravnino,
Opéval Ukrajino.

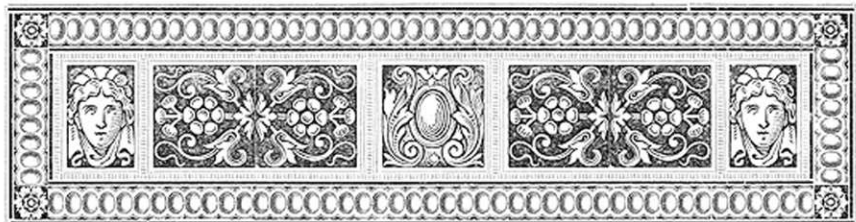
Kazake v dumkah je slavil,
Njih ženam krásne vence víl...
Greh tretji sem storila:
Kobzárja — poljubila.

Bog pač mi grehe odpustí...
A on, a on mi oprostí,
Ko pride iz tujine? —
Po njem srcé mi gine.«

»On že sedí tù pred tebjó:
Odpušča vse, ti Taras tvoj,
A káka bo — pokora?...
Poljúbi me, oj, Dora!«

Gorázd.

Moja prijateljica.

Spisala Mária.

(Konec.)

Rmeno listje je jelo padati raz drevesa, nastopila je jesen. Nikdar nisem tožila o dolgem času in kakó neki? Dela sem imela vedno dovolj in v prostih urah sem čitala. A sedaj se mi ni nič kaj ljubilo. Če sem vzela delo, položila sem je kmalu iz rók in pričela misliti, ne vem kaj; če sem hotela brati, nisem mogla; čitala sem besede, a razumela nisem ničesar. Tedaj nejevoljna náse in na ves svet, pričela sem pregledovati in spravljati najljubši zaklad svoj — knjige, ali tudi to ni šlo; napósled sem jela leno posédati zdaj tu, zdaj tam, in čutila sem nekaj, kar se mi zdi, da svet imenuje dolg čas.

Jezila sem se na vreme, kar se druge jeseni ni zgodilo; še vesela sem bila, da me táko vreme ni vabilo na plano. Ali takrat je bilo drugače.

Družno z Ano sva prebirali vse, kar se nama je zdelo lepó in primerno. Kadar je došlo kaj slovenskega, tedaj sva takoj pustili še takó zanimivo nemško ali italijansko knjigo in se trgali za slovensko. In kakó sva potem sodili! Nič ni ušlo najini sodbi. Večkrat sva potem, smeje se, rekali: »Kritikovati je nama pač lahko!«

Sedaj torej, ko naju je usoda razdružila, spominjala sem se pre-dobro prešlih dnij, katere sva preživeli v blaženi brezskrbi. Slika za sliko mi stopa iz prešlosti pred očí, spomin za spominom se mi podí po glavi in zavest, da je minila ta srečna dóba, polni mi srce s pretožnimi čustvi. Namesto Ane svoje dobivam redno nje pisma, ali kakšna pisma! Žalostna, silno žalostna.

Mesec dnij je šele, kar je odpotovala, in omenila mi je že v zadnjem listu, da se čuti bolno, ker je tam zrak zánjo preoster in da je sedaj, ko je v Trstu še primeroma gorko, tam neprenosen mraz.

Minili so božični prazniki in nastopil je predpust, katerega se veseli marsikdo. Tržaški Slovenci so se skazali v tem veselem času. Vsako društvo je imelo záse koncert, igre in ples. Na ogljih, kjer si vajen le laškim oznanilom, bili so čestokrat slovenski napisi in vabila.

Pri več koncertih sva se srečala z Vinkom; sodeloval je in tecal semtertja kričó: »Vse za národ!« Po »besedi« pa je navadno prišel k nam, sél z nami k jedni mizi, kjer se je on vidno zabaval, jaz malo da ne — zehala! Le kadar sva govor obrnila na Ano, kar sem večkrat izkušala, tedaj sem bila zadovoljna. Vpraševala sem, kakó in kaj piše, upajoč veselejših novic; ali on mi je z nejevoljnim glasom odgovarjal: »Eh, kaj; tam vedno nekaj toži in vzdihuje.«

Temu človeku tedaj ti, Ana moja, zaupavaš najtajnejša in najsvetejša čustva svoja; temu človeku? Piši mu rajši, kakó se sedí za mizo v veseli družbi pri polnih kozarcih in napiva svojemu národu, a koristi — svojemu želodcu, tedaj bode njemu prav!

Kaj te je omamilo, da si mu pisala o Barlétu? Ali kaj to tebi očitam? Vinko je v tvojih očeh tvoj ideal, tvoje vse! Njemu ne smeš ničesar prikrievati.

Ko bi ti, duša moja, znala, kakó se je izrazil o tem! Za ves svet bi tebi ne povedala, za ves svet ne, da je meni, prijateljici tvoji, rekel: »Zakaj ga ne vzame?«

In ti si njemu takó nežno pisala, takó lepó! Spominjam se še, kakó:

»Blizu šole je lepa, velika, gosposka hiša. Dolgo nisem znala, kdo je tu gospodar, ker me to tudi ni zanimalo. Ko sem se nekega dné vračala z malega izprehoda ter krenila že po poti navzgor proti šoli, srečam na cesti velik voz sená z dvema voloma, ki v sneženem tiru nista mogla dalje. Ozka pot je bila popolnoma zaprta. Stala sem torej in čakala odrešenja. Ko takó stojim in trepetam od mraza, stopi k meni gosposko oblečen mož in me nagovori. Začujena ne vem, kaj sem mu odgovorila; on pa je skočil naprej in mi velel, naj malo potrpi, da je takoj gotovo. Šel je proti grádu in kmalu potem so speljali voz do lépe, gosposke hiše.

Gospodar, sodila sem, da bode ta, vrnil se je k meni in se mi predstavil. To je graščák — Barlé.

Od tega dné je vidno pazil na vsak moj korak, ali jaz sem se ga ogibala in če bi tudi tvoje podobe, ljubljeni Vinko moj, ne nosila v srci svojem, ta bi mi ne bil nikdar ljub, ker se mi zdi, da je politični naš nasprotnik.«

Pisala je Ana še več in vse takó lepó, takó nežno, toda on? Kakó in kaj ji je on pisal, ni mi znano, dovolj mi je, kakó mi je rekel.

Predpust se je bližal koncu in več veselih ur sem preživela v tem času.

Ana mi je redno dopisovala in že v dveh zadnjih listih me povpraševala, če Vinka kaj vidim in kakó mu je, ker ji nič ne piše. »Da le ni bolán,« pisala je na zadnje.

In ni bil bolán. Pustno soboto je bil velik ples tržaškega »Sokola«, katerega sem se udeležila. Že pri vstopu me je sicer neprijetno dirnilo, ko se mi je Vinko približal z navadno svojo udvornostjo in me spremil v sobano. Prosil me je prve četvorke, ali ker sem to obljubila že dan pred plesom, ostala mu je druga. Smelo trdim, da sem pa nestrpno čakala prilike, ko mi bode možno vprašati ga, zakaj ne piše Ani.

Orkester je dal na znanje četvorko in Vinko ni zamudil priti póme.

Po navadnih vprašanjih in navadnih frazah njegovih sem dejala takó:

»Včeraj sem dobila Anin list, v katerem povprašuje po Vas, ker ji nič ne pišete; ne vem, kaj naj ji odgovorim — bolní vender le niste, kaj?« —

»Da Vam odkritosrčno povem,« rekel je Vinko, »jaz ji ne morem pisati. Siliti in hliniti bi se moral, česar pa jaz ne znam.« Pri teh besedah sem zmajala z glavo neverjetno in ko je Vinko to zapazil, nadaljeval je:

»Le verjemite mi, gospodičina, imel sem jo rad — dokler nisem spoznal Vas, a potem ne več, gospodičina, ne več in tega mi ne more nihče šteti v greh, če sem ljubil vijolico, dokler nisem spoznal — rože. Sedaj, gospodičina, imate moje srce v oblasti le Vi, in če me Ana ljubi, želela bode sama sreče moje, ker jaz, gospodičina, le Vas ljubim, strastno ljubim« . . .

»Jaz pa Vas in početje Vaše naravnost zaničujem,« odgovorila sem hlastno.

Mirno sem poslušala ves njegov zoperni govor, toda čimdalje bolj mi je silila kri v glavo, da se nisem mogla več vzdrževati.

»Zaničujem ravnanje Vaše, gospod Vinko, in bila bi lahko razžaljena, ko bi mi besede Vaše govoril kdo drug. Da bi jaz mogla rada imeti možá, katerega ljubi prijateljica moja in kateri je nji obljubil zvestobo! Bila bi potem najbolj pomilovanja vredno bitje! In če bi ga tudi ljubila, rajši bi prej umrla od ljubezni, nego storila kaj takega. Slábo ste me sodili, ako ste me sodili po sebi, gospod Vinko,« rekla sem z zaničljivim in razžaljenim glasom, »vender o tem zadnja moja beseda!«

Za ta večer mi je bilo dovolj. Podlost tega samohvalja polnega človeka mi je ukrala vso dobro voljo, katere je treba v veseli družbi. Poslovala sem se, prosèč roditelje, da bi odšli, izgovarjaje se, da mi ni dobro.

Dolgo nisem mogla zaspati, obračala sem se zdaj na desno, zdaj na levo in vroča glava me je pekla na mehkem vzglavju.

Kaj naj pišem Ani? Da ga pozabi, ker je ni bil nikdar vreden, in jo s tem tolažiti? Uboga tolažba! Povedati ji nocojšnji dogodek? Poznala sem moč, s katero je ona ljubila Vinka; poznala prečuteče njeno srce ter védela, da bi ji to bil udarec. Kaj mi je ostajalo? Prikrivati resnico in jo varati s praznimi upi? Nikakor!

Napósled sem vendar sklenila ne pisati ji, dokler me ona ne opomni z listom.

Ni mi bilo treba dolgo čakati. Ne vidèč o pravem času mojega pisma, pisala mi je Ana takoj, svarèč me, da sem je pozabila v krogu veselih ljudi in srečnih dnij. »V tem, ko se ti zabavaš, sukajoč se po gladkih parketih, leži tvoja uboga, zapuščena Ana že peti dan v postelji,« pisala je med drugim.

Nisem je smela pustiti delj časa v negotovosti. Pisala sem ji, dasi težko, sama ne vedòč, kakó naj se izrazim, da ne bode pretežko délo njenemu ne trdnemu zdravju.

Četudi sem ji pisala z vso mogočo paznostjo, razumela je vse, in list je nánjo napravil mogočen vtisek. Odgovorila mi je povse mirno, kar me je jako osupnilo in tudi — ustrašilo. Da bi divjala in razsajala, mislila sem si, bila bi prej zdrava; a ta udanost, ta mir, ki veje iz lista, to je mir in udanost potrtega srca, potrte duše. Beróci te vrstice zdelo se mi je, da prebiram Anino neusmiljeno usodo, in rosila sem list s solzámi.

Izdatno se je že dan zdaljšal in upali smo, da bode dolge, ostre zime kmalu konec, ker so se že bližali velikonočni prazniki.

Bilo je res postno vreme: oblačno in dež, takó se je vrstilo dan za dnevom. V vsem času sem malo hodila z dóma in nikamor zahajala, razven nekolikokrat obiskala Milko Poljakovo, nekdanjo svojo součenko.

Brala sem, igrala, delala in pisala Ani svoji ter jo tolažila, pišòč ji večkrat list poln šal, spominov na dogodke, ki so nekdanj provzročili toliko smeha, upajoč, da jo s tem razvedrím.

Po dolgem času je bil zopet krasen dan, v katerem se je zdela prerrojena vsa priroda in vse človeštvo. Bivša z Milko, spremljala me je ta do dóma. Pravila sem ji o Ani, kakó trpi, dasi večino trpljenja svojega modro prikriva.

»Ubožica!« vzkliknila je družica moja, »kaj pa bode, ko čuje zadnjo, neverjetno novico o Vinku?«

Pogledala sem jo prestrašena, ker jaz nisem Vinka po zadnjih dogodkih ni videla, niti ne čula o njem.

»Prešli teden sem bila v gledališči«, pravila je Milka. »Kramoljali smo pred začetkom z znanci; kar se vrata naše lože odpró in slišim prav glasen »Pardon!« Ozrem se in vidim Vinka, ki je odhajal. Ne vem, ali je izgrešil svojo ložo, ali je koga iskal. Najbrž pa je zamenil številko, ker sem ga takoj videla v sosedni loži. Bil je tam z mlado deklico in njenimi roditelji. Preveč me je zanimala opera, da bi bila mogla paziti na kaj drugega. Ko smo pri odhodu stopali za Vinkom in njegovo družbo, slišala sem nehoté, kakó je Vinko vprašal mlado damo: »Come ti piaceva?« Na kar je ona odgovorila: »Benissimo«.

Kakor se mi zdi, ni me prej opazil. Sedaj, ko se je ustavil in dami svoji popravljal dragoceni »sortù«, ugledal me je ter pozdravil, predstavljajoč gospodičino kot svojo zaročnico in njene roditelje. Dasi se mi je takoj kaj takega dozdevalo, vendar sem osupnila, ko sem to čula iz njegovih ust. Slišala sem, da je ta bogata Italijanka in čudim se le, kakó je njen oče, zagrizen sovražnik Slovincem, obljubil jo uprav Slovincu.«

Ta Milkina izpóved me je presenetila, da sem ostala kakor okamenela. Torej to je njegovo kričanje: »Vse za národ!« Ali misli morda nánjo vplivati po Jurčičevih besedah, da »ženska postane navdušena Kitajka, ako je njen mož Kitajec?« Bogastvo, denar, ta, ta je privabil lehkomišljenega metuljčka na italijansko cvetko. . . .

Redno so mi dohajala pisma Anina. Okrevala je toli, da se je mogla pogreti na solnci, ali se izprehajati po vrtu. Odkar vstaja, obiskal jo je nekolikokrat Barlé.

Velikonôčni ponedeljek sem dobila naslednji list;

»Draga prijateljica moja!

Hvalo iskreno ti, Pavlina draga! Kakó lepó si mi znala prikrivati, kakó zmanjševati njegovo hudobijo z nežnimi izrazi! Pri vsem tem sem védela vse, strmi — a verjemi, sam mi je pisal! S tresočo roko sem odpirala list, s trepetajočim srcem sem razpravila elegantni popirček. »Ko bi venderle« drznilo se je upati nemirno srce . . . »ko bi venderle« . . .

Brala sem óne vrstice trikrat do konca. Nisem omedléla in nisem se jokala. Ta list se je pač drugače bral nego prvi njegov!

»Nemogoče je, gospodičina, da bi se naju usoda združila; preveč je zaprek, katerih Vam nečem in ne morem tu naštevati. Tolažite se in pozabite me, ako morete.

Vinko Oder.«

To je od besede do besede njegov list. Pavlina, Pavlina, oprosti, ker sem te čestokrat pitala s svojstvom pesimizma! Dasi starejša, gledala sem vender svet skozi barvano steklo, ali ti si ga gledala in videla, kakeršen je v resnici. Se li spominaš, kakó sem večkrat zdrušena pela: »Kakó je svet lep, oh, kakó je svet lep!« Sedaj me ne veselí več takó. Kakó li? Prej nisem znala za hudobnost svetá, mislila sem si ljudi dobre, plemenite, toda bridko sem se varala, izkušnja me je že dobro izučila.

Ali pa mi je smeti po jednom človeku soditi vse ljudi, smeti obsojati radi jednega jedinega ves človeški rod? Ne, ne smem in nečem. Usoda mi je pokazala, da niso vsi jednaki, dovedši mi na pot življenja možá v pravem pomenu besede, plemenitega, zrelega v mišljenji in dejanji brez ónega njegovega — ime mi ne more več iz peresa — divjega ognja, ali s pravim resničnim čutom in trdnim, neomajnim značajem, Spoštujem in imam ga rada kakor prijatelja, dasi časih sama sebe ne razumevam. Njega družba mi takó ugaja in vender se bojim trenutka, ko mu je priti; čutim, kakó mi pri vstopu njegovem šine kri v glavo in ko on govori, čutim se pred njim takó majhna in on nasproti meni takó vzvišeno bitje; z nekim svetim strahom poslušam korenite njegove govore v lepi slovenščini, katere sem mislila prej, da ne uméje. Ko pa odide, tedaj je pri meni takó prazno in jaz sem takó sama, takó zapuščena!

Ves teden že poučujem, ker se mi je zdravje izdatno obrnilo na bolje, in večkrat iz šole gredoč srečavam gospoda Barléta, ki me izpremlja do doma. Ko bi ga poznala, ti, Pavlina! Prav takšen je, kakor si ti možá misliš in večkrat slikaš v domišljiji; prijazen in uljuden, brez poklonov in fraz; mehák kakor dete in vender takó energičen!

Meni se zdi, da prav malo ž njim govorim, dasi ti je znano, da sem precěj radobesedna, ali proti njegovemu govoru se zdi vse moje takó — neumno! On pa zmerom trdi, da ga ti najini otročji dogodki, o katerih mu pripovedujem, zeló veselé, in o tebi govori že kakor o kaki stari znanki. —

Ko pa léže na zemljo mrak, ko je vse mirno, tedaj bedim jaz še dolgo v postelji in vstajajo mi v spominu nekdanji dnevi tam ob obali sinje Adrije. — Predolgo se že mudim; glej, da mi tudi ti kmalu pišeš dolgo, dolgo pismo in takó razvedriš

zvesto prijateljico svojo

Ano.«

Nekaj dnij pozneje sem dobila eleganten list, na tem:

»*Olga Oder, porojena Grignaschi,*
Vinko Oder.
Poročenca.«

Osupnila sem, ko mi Ana na moje pismo, v katerem sem ji poročala o Vinku in njega zaročbi, ni omenila Vinka; list mi je došel osem dnij pozneje in naznanjal:

»Pavlina draga!

Pavlina, Pavlina, kaj si mi pisala! Saj ni res, saj ne more biti res, da bi to bili znaki nove in jedino prave ljubezni, kakor mi pišeš. Mene je sram pred njim, Pavlina, odkar si mi pisala ti — list je on prebral — čuj kakó!

Nekega dné sem govorila o tebi, da znaš v pismih pisati takó, da se človeku zdi, kakor bi s teboj govoril. »Rad bi bral kakšen list te Vaše Pavline.« rekel je on na to. — »No«, dejala sem, »čakajte, prvo pismo, ki Vam je lahko pokažem, (da ne bode kake tvoje skrivnosti, menila sem), dala Vam bodem brati.«

Baš tega dné dobim usodepolni list. Prebravši pismo denem je v svojega Prešérna, vzamem knjigo s seboj in se grem izprehajat po polji. Ko tam počasi korakam, pride prédme gospod Barlé. Kakor bi to bilo čisto umevno, nisva se vprašala ni kakó, ni od kod, ampak bila sva kmalu v živem pogovoru. Vračajoč se, opazil je Barlé knjigo mojo in se mi uljudno ponudil, da jo hoče nositi. Rada sem mu jo dala — Pavlina, na tvoj list pa nisem več mislila. Govorila sva in govorila dalje, da jaz nisem védela, kdaj sva že stala pred mojim domom. Poslovala sva se — ali knjiga in list tvoj — bila sta pozabljena! Ni on, ni jaz, žal, nisva se domislila Prešérna; šele na večer sem se jaz domislila in tedaj, Pavlina, tedaj nisem védela, kaj bi storila. In pismo je bilo brez zavitka!

Druzega dné po šoli zjutraj me obišče gospod Barlé. Rdeča v lice sem mu šla naproti; toda on se je smehljal ter rekel: »Obljubo Vašo, gospodičina, izpolnila je usoda sama brez Vaše volje! Res, prav lepó piše prijateljica Vaša, takó moško slóve vse!«

Ko je videl zadrego mojo, prijel me je prijazno za roko in mi takó govoril: »Oprostite, gospodičina, nikakor bi ne bil bral lista, ki ni bil namenjen meni; a že obljuba Vaša, da mi je daste kdaj brati, gnala me je k temu in pa, kakor je bilo pismo spravljeno brez zavitka, videl sem na več krajih svoje ime. Kdo bi se bil mogel ustavljeti? O prijateljicinih skrivnostih ni bilo besede, le Vam lépo število

dobrih naukov in tudi o meni je bilo pisanega dosti. Ali ste zato hudí, gospodičina?»

»Nisem«, odgovorila sem, vendar ne vé, me je li slišal. V tem je prišla mati moja in me takó rešila iz zadrege; z Barlétom nisem več ostala sama.

Ti si pa, Pavlina, poredna, prav poredna, ker ni ti bilo treba pisati tistega usodopolnega stavka!

»Če ti ne veš, povém ti jaz, da ti »nova ljubezen venec spleta«, in v svesti sem si, da ti ljubiš gospoda Barléta s pravo, stalno, večno ljubeznijo; ta trepét, ta rdečica so le znaki ljubezni tvoje, dasi sama ne véš.« In ta stavek je bral on, oh, on!

Pozdravlja in poljublja te
prijateljica tvoja

Ana.«

Nisem še odposlala svojega odgovora in nisem se še pri Ani oprostila, ko mi pride nepričakovano njen list. Naglo sem ga odprla, ker sem védela, da mora biti kaj posebnega, in res veselo so me presenétile Anine naslednje vrste:

»Preljuba!

Zdi se mi, da so vse to le sanje, lepe sanje in bojim se vedno, da bi se prehitro ne vzbudila. Čuj, Pavlina, in čudi se!

Zopet je prišlo tvoje pismo na vrsto. Sedela sem sama doma in šivala. Vtopljena sem bila v resne misli in večkrat mi je delo padlo iz rók. V tem potrka nekdo na vrata, spoznala sem takoj, kdo — skočim kvišku, odprem in v sobo stopi gospod Barlé. Prinesel mi je bil, kakor večkrat, časopisov. Čudno se mi je zdelo, da ni hotel govor teči kakor navadno. Ne sebi, ampak gospodu Barlétu sem se čudila, da mu marsikatera beseda ni hotela raz ustna. Po daljšem molku me zdajci vpraša: »Veste kje, pri kateri Prešérnovi pesmi sem óni dan dobil list?«

»Ne vem«, odgovorila sem mu. Segel je po Prešérna, odprl ga in pokazal na besede, katere sem, ne vem kdaj podčrtala, in rekel: »Tu-le!«

V trenutku sem prebrala znane mi vrstice:

»Ti si življenja moj'ga magistrale...
Srcé mi je postalo vrt in njiva,
Kjer seje zdaj ljubezen elegije.«

Prosil me je potem, naj preberem ves sonet glasno, ker trdi, da berem jako dobro in s čutom,

Brala sem, in kaj bi ti dalje pripovedovala?

Ne vem, kakó in kdaj, slonela sem že na širokih njegovih prsih in glej, ta mož, na videz takó osoren, imel je od veselja solzne oči, ko me je náse pritisnil in rekel: »Moje vse!«

Kakó sem srečna, Pavlina moja! Upam, da me ne bodeš obsojala in imenovala nestalno radi tega koraka! Jaz ga ljubim, ker vidim v njem nenavadnega možá, v njem nekaj višjega!

Tudi jaz moram biti taka, da bodem vedno bolj ugajala njemu. Srčno te pozdravlja

zvesta tvoja

Ana.◄

Svoje sreče bi se ne mogla bolj veseliti, kakor sem se sreče ljube svoje Ane. Čestitala sem ji od vsega srca, v duhu sem pa tudi čestitala njemu, saj sem védela, kakšno devo je dobil.

Ana je popolnoma ozdravela, kar mi je svedočila slika, katero mi je takrat poslala.

Dobro leto po srečnem dnevi, o katerem mi je pisala Ana v zadnjem listu, védel je graščák Barlé Ano k oltarju. Obiskala sta me takoj potem in nisem se mogla dovolj načuditi, kakó se je Ana izpremenila. Na njen obraz je legla resnoba, ne da bi škodila njenemu čaru, ali dajala ji je neko dostojanstvo. Iz prej le šibke deve, razvila in razcvela se je Ana takó, da je bila sedaj, kakor v cvetu življenja, takó tudi v cvetji lepote. Le ko sem pogledala v njene mile oči, tedaj je bila vsa moja Ana od nekdanj; ne sanjáva kakor nekdanj, ampak v resnici — srečna Ana.

Od tedaj je nisem videla. Pisala mi je, ali ne takó pogostoma kakor prej — saj je imela družega opravila dovolj! Ne da bi me bila pozabila, Bog varuj, le veliko gospodinjstvo ji je dajalo preveč dela, pri katerem pa ji je rada pomagala mati njena.

In sedaj ima tudi že Stano svojo in svojega Milana in njo in njega in njiju otroka bodem sedaj v kratkem videla, v kratkem imela tu!

Samó jedenkrat, v jednom pismu me je Ana vprašala, če Vinka kaj vidim ali čujem o njem. Odgovorila sem ji, da ga ni več v národna društva in da sem le mimogredé jedenkrat čula, da je bilo bogastvo tasta njegovega le navidezno, da je imel res več posestev, ali dolgovi so bili še večji.

Ko je petnajstokrat priplulo solnce na nebó, prišli so Barlétovi. Sedaj so se pričeli lepi dnevi záme pri moji Ani, pri kateri sem bila, kadar mi je dopuščal čas.

Veseljje je bilo gledati lépo, mlado ženo in pa šele njena dva mlada otroka! Stana pa Milan! Trdili so, da je Stana ves oče, Milan pa vsa mati, jaz sem pa rekla, da sta še premajhna, da bi se moglo že poznati. Pri delu je Ana večkrat pela národne pesmi, ker je trdila, da si takó otroci najlože zapomnijo, ko jih nihče ne sili, dasi počasneje in začetkoma besede le na pol. Ko sva z Ano sedeli in se je Stana igrala kraj Ane, tedaj sva se delali, da je ne vidiva, in igraje se je pela:

»Po jezeru bliz' Triglava
Čolnič plava semtertjá«.

Milanček je bil takó priden, da, ko me je videl prihajati, tekkel je k materi svoji, kličóč: »Ična lina, ična lina!« In če sem mu prinesla lepega konjiča, ali voziček in ga je mati vprašala: »Kakó porečeš gospodičini?« tedaj je mali ljubljeneec kričal po desetkrat, »vala, vala« in zibajoč se tekal po sobi in poskušal konjička in voziček.

Na dan godú mojega so bili Barlétovi pri nas. Po obedu sva spravili z Ano otroka k popoldánskemú počitku. Barlé je z mojim očetom rešetal politična vprašanja, medve z Ano pa sva se šli malo izprehajati po sénčni poti, Tržačanom kaj priljubljeni. Nisva mogli dolgo hoditi, bilo je presoparno. Sedli sva na klop pod košat hrast, kjer je drevored šél v ovinek, da se je videlo gori in doli. Že so jeli prihajati meščani na izprehod. Nisva se menili zánje, ko se nama približa siromaško oblečen človek, ki je nosil nekaj pokrovu velike škatlje podobnega. Videti je bilo na prvi mah, da mož ni bil trezen, kajti nogi sta se mu zaplétali.

»Kupita si sreče za samó jeden krajcar, gospì!« rekel je s hripavim glasom. Začujena me Ana pogleda in vpraša: »Kaj je to?« Povem ji, da so prazni orehi in v teh tri številké, katere naj bi stavil v loterijo, kdor si kupi to orehovo lupino in takó dobil ternó. Ob lupini pa je ovit srebrn papir.

»In to hočeš kupiti!« čudila se je Ana, vidèč me, da sem segla v žep.

»Kaj še!« odgovorim ji, »revež se mi zdi prepotreben, dam mu milodar.«

V tem pa je tuji mož odložil svoje blagó na bližnji zidič, segel v raztrgan žep, iz katerega je privlekel umazano in razcapano ruto, in si obrisal pót. Z ruto pa je še privlekel nekaj, kar je moglo nekđaj biti novčarka, a zdaj je bilo težko ugeniti, kaj je.

Pripogne se, pobere s tál in pravi: »Vidita, gospì, to je tudi vézla gospodičina, lepa kakor vedvé«, in v tem se mu je noga za-

plela, izgubil je ravnotežje in se nagnil bolj na Anino stran takó, da se je ta s strahom odmeknila in zajedno vzdiknila z zamolklim glasom: »Oh!« kreepko me zgrabila za roko in rekla: »Idiva!«

Mislila sem, da se se je zbala ubogega prodajalca, ki se je naslonil na zidec, ko je videl, da ga nečejo noge držati; pogledala sem ga pazljiveje in v tem vidim na tisti stari capí vézenje, ki je bilo pa blede in umazano, da ni bilo več znati barv. Vender zdelo se mi je vse to znano in vidèč še nekđaj z zlatom vézeno črko »V«, ali zdaj umazano, kakor vse drugo — pogledam brzo mršavega capina in spoznam — Vinkal!

Ana je vse to opazila prej nego jaz. Naglo je še ona segla v žep in mu dala, kar je imela pri sebi, na kar jo je on začujeno pogledal za nenavadni dar.

Hitro sva odšli; Ana ni mogla izpregovoriti besede. Meni pa je stopila pred oči nekdanja visoka, ravna rast in ta sedaj sključena postava Vinkova; njegove nekđaj črne oči, polne čarobnega ognja, sedaj pa motne in rdče zalite, kar je prejasno pričalo, da je nesrečnik izgubljen — pijanec.

Ni na poti, ni domá nisem hotela omeniti čudnega srečanja, ker je tudi Ana molčala.

Ko smo bili po večerji samí, oklenila se je Ana svojega možá in mu razodela grozno srečanje. Molčé jo je poslušal, potem pa jo stisnil k sebi in rekel: »In da bi óni ne bil nekđaj takó ravnal, kakor je, ti bi ne bila zdaj moja« . . .

»In ne takó srečna!« pristavila je Ana.

Statistika članov „Matiče Slovenske“ póleg stanov.

Spisal Jos. Apih.

(Konec.)

IV. Javnih uradnikov (izvzemši učitelje, duhovnike in zdravnike) je bilo 1888. l. v »Matici« 193, = $11\frac{43}{100}$ vseh matičnjakov; od 1883. l. jih je priraslo 38, = $24\frac{5}{100}$, torej na leto po celih $4\frac{9}{100}$, takó da prihajajo, kar se tiče absolutnega narastanja, takoj za duhovniki; ali gledé na relativno napredovanje zavzemajo javni uradniki prvo mesto; kajti 1883. l. jih je bilo $10\frac{21}{100}$ vseh matičnjakov in so do 1888. l. napredovali za $1\frac{22}{100}$.

Na ljubljansko vladikovino spada od ónih 193 uradnikov 1888. leta 112, = $13\frac{23}{100}$ % vseh kranjskih matičnjakov in 58 % vseh uradnikov-matičnjakov. Napredovali so od 1883. leta za 31 mož, t. j. za $38\frac{2}{10}$ %, in razmerje med njimi in skupino kranjskih matičnjakov se je izboljšalo za $2\frac{09}{100}$ %. Sevéda zavzema Ljubljana prvo mesto, broječa 50 matičnjakov te vrste, = $44\frac{6}{100}$ % vseh kranjskih matičnjakov-uradnikov, in $16\frac{6}{100}$ % vseh ljubljanskih matičnjakov. Za Ljubljano »ne pride dolgo, dolgo nič«, potem Novo Mesto in Vrhnika s 7, = $17\frac{5}{100}$ % in 12 %, Leskovec, Litija, Postojina in Ribnica s 5, = $12\frac{8}{100}$ %, 20 %, $12\frac{5}{100}$ % in $21\frac{7}{100}$ %, Kamnik, Rádovljica in Trebnje s 4, = $12\frac{6}{100}$ %, $8\frac{7}{100}$ % in 20 %, Cirknica, Kočevje in Kranj s 3, = $17\frac{8}{100}$ %, 25 % in $5\frac{6}{100}$ %, Idrija in Metlika z 2, = $7\frac{7}{100}$ % in $7\frac{4}{100}$ %; Bistrica, Loka in Šmárije štejejo po 1, Vipava jedina — nobenega!

Na Primorskem se je do 1888. leta v »Matico« bilo vpisalo 31 javnih uradnikov, = $11\frac{36}{100}$ % vseh primorskih matičnjakov, $16\frac{0}{100}$ % vseh matičnjakov te skupine. Napredovalo je uradništvo primorsko v tem oziru zadnjih pet let za 8 mož, = za $34\frac{7}{100}$ %, ali letoma za $6\frac{0}{100}$ %, kar je gotovo vse časti vredno; povzdignilo se je pa tudi óno krdelce med primorskimi matičnjaki za $1\frac{86}{100}$ %.

Največ jih biva v dekaniji tržaški, namreč 18, = 23 % vseh tržaških matičnjakov ali 58 % vseh primorskih uradnikov-matičnjakov; v Tomaji so 4, = $22\frac{2}{100}$ %, v Gorici in Pazinu sta po 2, = $2\frac{4}{100}$ % in $22\frac{2}{100}$ %, v Bolci, Komnu in Št. Petru je po 1.

Gorotan je zastopan po 6 javnih uradnikih, t. j. $9\frac{2}{100}$ % koroških matičnjakov, ki so od leta 1883. napredovali za 50 %, takó, da jim je zdaj razmerje nasproti vsem koroškim matičnjakom za 2 % ugodnejše od 1883. leta. Ona šestórica živi paroma v Celovci, Beljaku in med posamezniki.

Južni Štajer je pa tudi gledé te skupine zapišan v »črno knjigo«, kajti samó 19 javnih uradnikov, katerih je ubogih $5\frac{54}{100}$ % vseh lavantinskih matičnjakov in $9\frac{7}{100}$ % vseh uradnikov-matičnjakov, šteje tam doslej »Matica« med člani svojimi; relativno je zaostal južni Štajer celó za Koroško za $3\frac{66}{100}$ % in za Primorjem za celih $5\frac{82}{100}$ %. A to še ni vse: dočim se je drugod množilo število uradnikov-matičnjakov, odpadlo jih je na Štajerskem od leta 1883.—1888. celó 6, to je, cela četrtina, in dosledno je relativno razmerje za $0\frac{32}{100}$ % postalo neugodnejše. Saj nahajamo pa tudi po pojedinih dekanijah jako malo matičnjakov te skupine: Ptuj ima 3, = $9\frac{6}{100}$ % matičnjakov te dekanije; Brežice, Gorenji Grad, Št. Lenart, Ljutomer in Maribor pri Dravi po 2, nekatere dekanije po 1, med njimi n. pr. Celje(!); v vseh ostalih

(na Dravskem polji, v Jarenini, Konjicah, Mariboru za Dravo, Novi Cerkvi, Rogatci, Saleški dolini, Šmárjem, Šmártnem, Véliki Nédelji, Vuzenicah in Zavrči) pa niti jednega člana te vrste ni!

Še v »diaspori« jih je več, 1888. l. 25, = $15\frac{1}{16}\%$ vseh matičnjakov v inoslovanskih krajih, dočim jih je bilo pet let prej samó po 22 ali po $13\frac{3}{8}\%$. Mala polovica, namreč 12, biva jih na Dunaji, 6 v sekovski škofiji, 7 po raznih krajih Avstrije.

V. Društva, zavodi, občine in knjižnice zavzemajo peto mesto s 123, = $7\frac{2}{29}\%$ članov matičinih leta 1888. Priraslo jih je od leta 1883.—1888. dobrih 26, namnožili so se torej ti člani za $26\frac{3}{8}\%$, t. j. letoma za $5\frac{3}{8}\%$. Dočim jih je bilo leta 1883. stoprav $6\frac{3}{8}\%$ vseh matičnjakov, zboljšalo se jim je razmerje do leta 1888. za skoraj 1 $\%$. A to »premikanje« je jako raznovrstno gledé na pojedine pokrajine.

Kranjskih članov te skupine je štela »Matica« 1888. leta 68, = 8% vseh kranjskih matičnjakov in $55\frac{1}{2}\%$ vseh matičnjakov te skupine, za 17, t. j. $33\frac{3}{8}\%$ več nego leta 1883.; priraslo jih je torej letoma $6\frac{1}{6}\%$ in proti ostalim matičnjakom kranjskim je njih veljava poskočila za dober 1 $\%$.

Broj 20 članov te skupine, = $29\frac{1}{4}\%$ vseh v »Matico« vpisanih društev itd. kranjskih in mala tretjina vseh članov matičinih iz te vrste jih je v Ljubljani z okolico, to je $6\frac{1}{6}\%$ vseh matičnjakov te dekanije; dalje jih imajo Idrija, Postojina in Vrhnika po 5, = $19\frac{1}{2}\%$, $12\frac{1}{5}\%$ in $8\frac{1}{6}\%$ matičnjakov svojih, Novo Mesto, Kamnik, Loka in Metlika po 4, = 10% , $12\frac{1}{5}\%$, $16\frac{1}{7}\%$ in $14\frac{3}{8}\%$, Leskovec, Rádovljica in Vipava po 3, = $7\frac{1}{7}\%$, 6% in $12\frac{1}{4}\%$, Bistrica in Kranj po 2, = $9\frac{1}{5}\%$ in $3\frac{1}{7}\%$, Kočevje, Litija, Šmárije in Trébnje po 1, Cirknica, Ribnica in Moravče nobenega.

Med primorskimi matičnjaki je bilo 1888. leta 23 društev itd., t. j. $8\frac{1}{13}\%$ vseh primorskih matičnjakov; od leta 1883. je dorasel samó 1, narastaj torej $4\frac{1}{5}\%$ v petih letih, letoma torej samó $0\frac{2}{9}\%$. Vender je članov te skupine $18\frac{1}{6}\%$ vseh v »Matico« vpisanih društev itd. Četudi je pa na Primorskem naraslo óno število za 1, skrčilo se je razmerje v primeri celoto primorskih matičnjakov za $0\frac{1}{66}\%$. Največ jih šteje Gorica, namreč 9, = 11 $\%$ goriških matičnjakov in in 39 $\%$ vseh primorskih matičnjakov te skupine; potem prihaja Trst s 4, = 5 $\%$ svojih matičnjakov, Tolmin s 3, = $33\frac{1}{3}\%$, Črniče z 2, = $16\frac{1}{6}\%$, Koborid z 2, = $22\frac{1}{2}\%$; Dolina, Koper in Tomaj broje po 1, ostale dekanije nobenega.

Na Koroškem ima »Matica« sicer samó 3 člane te skupine, to je samó $4\frac{1}{6}\%$ vseh koroških matičnjakov; a tem veselejši je napredek

za 200 % od 1883. leta dalje, ko je bilo óno relativno razmerje stoprav 1 $\frac{1}{8}$ %. Ona trójica spada v celovško (2) in beljaško (1) dekanijo.

Lavantinska vladikovina stoji, kar se tiče te skupine, absolutno na isti stopinji s Primorjem, šteje torej tudi 23 članov te vrste, ki pa so samó 7 % vseh lavantinskih matičnjakov; zaostal je južni Štajer za Kranjsko za 1 % in za Primorjem za 1 $\frac{13}{100}$ %. Prirasla sta od 1883. leta samó 2, = 9 $\frac{5}{100}$ %; zaradi rakove poti ostalih skupin je relativno skupina društev napredovala za 156 % nasproti vsem južnejšajerskim matičnjakom. Navedeni člani te vrste so také-le razvrščeni: Celje in Maribor pri Dravi jih imata po 4, t. j. 11 $\frac{1}{4}$ %, oziroma 9 $\frac{5}{100}$ % matičnjakov svojih, Braslovče, Gorenji Grad, Maribor za Dravo in Velika Nédelja po 2, Konjice, Kozje, Ptuj, Brežice, Ljutomer, Rogatec in Saleška dolina po 1, ostale dekanije pa niti tega ne.

Zunaj Slovenije je 6 matičnjakov te vrste, = 3 $\frac{65}{100}$ % vseh dotičnih matičnjakov; ta broj je od 1883. leta poskočil za 200 % in med vsemi matičnjaki v »diaspori« znaša ta skupina za 2 $\frac{6}{100}$ % več nego 1883. leta. Šestórica te vrste je jako raztresena po vseh vetrovih svetá.

VI. Zasebnih uradnikov, ki zavzemajo šesto mesto v absolutnem oziru, našli smo 1888. leta 67, = 4 $\frac{53}{100}$ % vseh matičnjakov; poskočil je ta broj od 1883. leta za 4, = za 6 $\frac{3}{100}$ % in letoma za 1 $\frac{26}{100}$ %; zaradi toli neznatne razmnožbe se je tudi relativno razmerje obrnilo samó za 0 $\frac{39}{100}$ % na bólje, nego je bilo 1883. leta.

Več nego polovica, namreč 35, živí jih v ljubljanski vladikovini, = 4 $\frac{14}{100}$ % vseh kranjskih matičnjakov. Lep je bil narastaj za 10, = 40 %, t. j. za 8 % na leto. Teh biva 23 v Ljubljani, = 65 $\frac{6}{100}$ % vseh zasebnih uradnikov-matičnjakov kranjskih; ostali so raztreseni po vseh krajih.

Na Primorskem jih je bilo 1888. leta 10, = 3 $\frac{67}{100}$ % vseh primorskih matičnjakov in ker se je od 1883.—1888. leta 1 izgubil, cvrnila se je ta skupina v razmerji s celoto primorskih matičnjakov za 0 $\frac{88}{100}$ % Trst šteje te vrste članov 8, = 10 % matičnjakov svojih.

Odkar so odpadli 3 koroški člani te skupine, broji »Matica« tam gori samó 1 zasebnega uradnika med člani svojimi. Izgubila je istotakó 3 na Štajerskem in jih šteje 1888. leta samó 15, = 3 $\frac{67}{100}$ % lavantinskih matičnjakov, dočim jih je bilo 1883. leta še 4 $\frac{68}{100}$ %. V »diaspori« pa je prirasel 1, také da jih je 1888. leta 6, = 3 $\frac{64}{100}$ % vseh izvanslovenskih članov matičnih.

VII. Dasi ne vem, koliko imamo slovenskih odvetnikov in beléžnikov, vendar si upam trditi, da je ónih 58 odvetnikov in beléžnikov, katere nahajamo med matiĉnjaki, takó izdaten del članov te skupine, da se ne morejo nikakor kósati gledé relativno živahne udeležebe z njo ostali stanovi naši; sevéda jih je samó $3\frac{44}{100}$ % vseh matiĉnjakov, ali kar se tiĉe razmerno skromnega števila advokatov in notarjev, gotovo je to že častno razmerje; poudariti je pa tudi, da je na novo stopilo jih v »Matico« od 1883.—1888. leta 8; za $16\frac{0}{100}$ v petih letih in za $3\frac{2}{100}$ na leto je poskoĉilo število matiĉnjakov te vrste; samó javni uradniki in društva itd. so pristopile razmerno v večjem številu nego odvetniki in beléžniki.

Med matiĉnjaki kranjskimi je 23 odvetnikov in beléžnikov, t. j. $2\frac{7}{100}$ % vseh kranjskih matiĉnjakov in $39\frac{0}{100}$ % vseh matiĉnjakov te skupine. Od 1883. leta jih je na novo pristopilo 4, = $22\frac{2}{100}$ %. Izmed njih jih je 7 v Ljubljani, t. j. $30\frac{4}{100}$ %, po 2 v Kamniku, Kranji, Leskovci, Metliki, Postojini in Rádovljici, po 1 v Idriji, Litiji, Novem Mestu in Vrhniki. Med njimi jih je 5 v Primorji, = $1\frac{84}{100}$ % vseh primorskih matiĉnjakov, vsi, razven 1 (v Tolminu), bivajoĉi v Gorici. Leta 1883. jih je bilo ravno toliko. Jedini koroški odvetnik-matiĉnjak (v Velikovci) reprezentuje $1\frac{5}{100}$ % vseh koroških matiĉnjakov, doĉim je 1883. leta reprezentoval za $0\frac{3}{100}$ % več.

Broj 25 odvetnikov in beléžnikov šteje »Matica« med člani v lavantinski vladikovini in res z veseljem konstatujemo, da v tej skupini nadkriljuje vse ostale pokrajine slovenske. Broj $43\frac{0}{100}$ % vseh matiĉnjakov te skupine biva na Slov. Štajerji, $7\frac{29}{100}$ % vseh lavantinskih matiĉnjakov spada sémkaj, doĉim je 1883. leta 18 matiĉnjakov odvetnikov in beléžnikov kazalo stoprav $4\frac{65}{100}$ %; narastaj znaša torej $38\frac{8}{100}$ % in je relativno razmerje izboljšal za $2\frac{64}{100}$ %. Žal, da so si ostale skupine pridobile za to ugodnejše razmerje preveĉ — negativnih zaslug, poleg katerih se tem lepše blišĉi iskreno rodoljubje odvetnikov in beléžnikov. Ti pa so raztreseni takó-le: Celje, Maribor pri Dravi in Ptuj jih štejejo po 4, = $11\frac{4}{100}$ %, $10\frac{0}{100}$ % in $12\frac{9}{100}$ % matiĉnjakov svojih, Brežice 3, = $16\frac{0}{100}$ %, Ljutomer in Vélíka Nédelja po 2, = $6\frac{2}{100}$ % in $12\frac{5}{100}$ %, Slovenska Bistrica, Konjice, Kozje, Št. Lenart, Saleška dolina in Šmártino po 1.

V »diaspori« so 4 člani te skupine, = $2\frac{43}{100}$ % vseh ondotnih matiĉnjakov, za 3 menj nego 1883. leta, ko jih je bilo $4\frac{3}{100}$ %.

VIII. Zdravnikov je bilo med matiĉnjaki 1888. leta 40, = $2\frac{31}{100}$ % vseh matiĉnjakov, 1 menj nego 1883. leta, ko je bilo relativno razmerje $3\frac{0}{100}$ %. Teh 18, = $45\frac{0}{100}$ % jih biva na Kranjskem, = $2\frac{12}{100}$ %

vseh kranjskih matičnjakov, baš toliko kakor 1883. leta. Ker je v tem narasel broj matičnjakov, znižalo se je relativno razmerje za $0,35\%$. Vseh zdravnikov je na Kranjskem 74, torej je samó $24,3\%$ vpisanih v »Matico«. Broj 9 zdravnikov-matičnjakov je v Ljubljani, torej ravno polovica, = 3% ljubljanskih matičnjakov; po 2 v Kranji in Leskovci, po 1 v Kamniku, Litiji, Šmártnem, Vipavi in na Vrhniki.

Na Koroškem sta 2, 3 $\%$ koroških matičnjakov, 1 več nego leta 1883.; jeden v Celovci, drugi v Beljaku. Samó 8 jih broji lavantinska vladikovina, = $2,33\%$ tamošnjih matičnjakov. Pa tu je že spet tista nesrečna »rákova pot«, ki znači lavantinsko škofijo. Leta 1883. jih je bilo 13, = $3,62\%$ vseh lavantinskih matičnjakov, torej za 5, ali za $38,5\%$ več nego 1888. leta! — Dekanije Konjice, Št. Lenart, Ljutomer, Maribor pri Dravi, Ptuj, Saleška dolina, Šmárije in Vélíka Nédelja. — Na vsem Primorskem sta samó dva zdravnika med matičnjaki, = $0,73\%$ vseh primorskih matičnjakov, in sicer je jeden v Trstu, drugi v Gorici.

Broj 10 matičnjakov-zdravnikov biva v »raznih krajih« neslovenskih, t. j. $6,09\%$ vseh izvenslovenskih matičnjakov, za 3 ali $42,8\%$ več nego 1883. leta, ko je imela tedanja sedmórica stoprav $4,3\%$ vseh matičnjakov v »diaspori«. Največ, namreč 6, biva jih v sekovski vladikovini, imenovana v Gradci, 3 na Hrvaškem, 1 v Dalmaciji.

IX. Neprijetna čustva budí pogled na deveto skupino, v katero spadajo slušatelji visokih šol; dijaki srednjih šol smejo biti samó naročniki, nikakor pa ne člani društvu, zato jih tukaj ni vštévati; samó to je konstatovati, da je broj naročnikov jako majhen. Celó nerazumno malo se pa nahaja med matičnjaki visokošolcev, namreč smešno majhna četica petórica, = $0,3\%$ vseh matičnjakov, celó za 7 menj nego 1883. leta. Jako čudna prikazen je dalje, da nima »Matica« med graškimi visokošolci niti jednega člana, dočim je jedini dunajski član, stud. jur. Otakar Rybař, če se ne motimo Čeh. Slovenci akademika med dunajskimi matičnjaki ni niti jednega. Zaman iščemo razlogov tej prikazni, saj je vender uprav akademiška omladina bila vsekdar, odkar se je vzbudil národ naš, ognjišče navdušenega zanimanja za idealne težnje národove; na tem ognjišči ni brlelo rodoljubje liki umirajoča »léščerba«, nego je žil goreč plamen, takó da so ga čutili celó sosedni akademiški krogi, saj se še živo spominjam akademiških svojih let, ko smo bili slovenski visokošolci spoštovana »družina« v bivši »akademische Lesehalle« dunajski. Res, da je večina akademiške naše omladine bila precèj malomarna, ko si je izbirala roditelje po siromaških kmetskih hišah, ne pa po palačah bogatinov;

vem, da je večina srečna, ako ji ustanove in ubijanje s tujih očetov trdoglavimi páglavci ali pisárski pólsel podaje toli novcev, da si more kupiti v modernem »pritanеji« alias »ljudski kuhinji« za 15 novcev tistega jedila, ki je sicer dobro, ali mlademu želodcu baš zadoščuje, da lože — strada. Vse to je res dandanes, kakor je bilo pred petnajstimi leti — in vender je med óno in denašnjo dóbo velik razloček, ako pogledamo v imenike matičnjakov. Evo, dokaza: Število matičnjakov med visokošolci

dunajskimi:

Leta 1873.: 11; leta 1874.: 23; leta 1875.: 26; leta 1876.: 16; leta 1877.: 13; leta 1878.: 15; leta 1879.: 1; leta 1880.: 2.

graškimi:

Leta 1873.: 11; leta 1874.: 10; leta 1875.: 7; leta 1876.: 16; leta 1877.: 8; leta 1878.: 7; leta 1879.: 7; leta 1880.: 1.

Čudno: na Dunaji je bilo do leta 1878. dokaj matičnjakov visokošolcev; leta 1879. pa je samó 1 še! V Gradci se je vršil ta polóm leto pozneje. — Morebiti nam pojasni kdo to nam nerazumno prikazen; na tem mestu pa se je nam zdelo potrebno, s številkami osvetliti jo in tem potem razkriti jedno tistih ran, katere bode treba zaceliti, ako hočemo z združenimi silami dvigniti »Matico« svojo do tiste stopinje, na kateri bode mogla zaista plodovito delovati v prosveto in slavo národa slovenskega.

Tej črtici dostavljamo željo, čisto zasebno željo gledé nekaterih nalog, katere izvršuj »Matica« v najbližnji bodočnosti. Nikakor ne mislimo, da mora »Matica« gojiti izključno zgodovinsko znanost in zanemarjati ostale znanosti, dasi smo te misli, da mora »Matica« držati se načela, da podaje članom duševne hrane gledé tvarine in oblike takšne, da je res použije vsaj velika večina matičnjakov, a ne, da bi jo kot neprijajočo duševnemu obzorju postavila na polico črvom in muham za krmo. Vender se mi zdí potrebno, da sedanji, toli pomlajeni, čili in marni odbor poskrbí članom nadaljevanje in dovršitev »Slovanstva«. Glejte, nemški naši sodržavljeni so uvideli potrebo, seznaniti se z zgodovino in životom národov seosebno naše Avstrije; zadnja leta so izšle v Nemcih razne zbirke knjig o Čehih, Poljakih itd., o teh národov ozémli, zgodovini, književnosti, etnologiji itd. Pravega Avstrijca mora to veseliti, in pritrditi mora cesarjeviču Rudolfu, ki smatra v predgovoru k »Oesterreich-Ungarn in Wort und Bild«, gojitev národopisja jako važnim faktorjem, budečim ljubezen do skupne

domovine naše. Kdor živi v Nemcih, ima dosti prilike opazovati, kakó malo vedó ti naši sodržavljaní o pojedinih pokrajínah avstrijskih, kakó je Nemeц n. pr. ako se je peljal kdàj čez Kras, uverjen, da je to podoba vse Kranjske. Vedno še cení naš Nemeц samó tiste književne proizvode, ki so tiskani v Lipsiku ali Berolinu; on číta jedino óne ilustrovane liste, ki izhajajo tam gori ob Pleissi in Spreji; zaničljivo jih vrže stráni, ako jih zalaga dunajski knjigotržec; mnogobrojni knjigotržci, prišedši k nam od óne strani črno-žolтиh mejnikov, snujejo »lesezirkele« po vzgledu ónih, katere so videli domá, in katere liste podajejo tu naročnikom? Samó lipske in berolinske! In kaj je tem vsebina? O domovini naši čítaš jako redkokrat kaj, in še to je obično takó neosnovano, neistinito in pretirano tendencijozno, da človeka kar jeza grabi. Tem podrobnejši so popisi nemških mest, gradov, národnih šeg, noš itd. in ni skoraj številke brez vsaj jedne podobe vladarja sosedne nam Nemčije; navadno pa slikajo in opisujejo ti listi z jako minucijozno natančnostjo, »wie er sich räuspert und wie er spuckt!« No, pa to ne bode zameril nikdo lojalnim podanikom novonemškega cesarja; odpustil jim bode rad tudi še tisto, kar je pri tem obožavanji bizantinisma. A kdor podaje takšno hrano skoraj brez živo potrebneга protitežja in korekture sodržavljanom našim, ta zlorabi vzgojevalno silo te duševne hrane, ta privaja s podobo in besedo okó, um in srce idejam, ki polagoma lahko ostudijo državljana domovini svoji. — Tudi za nas Slovence ta vpliv ni takó neznamen, saj smo mi v toliko ozirih pravi pravcati — Nemci. Tembolj nam je živo potreba knjig, seznanjujočih nas z vsemi národi, najprej s slovanskimi, bivajočimi v Avstriji in zunaj nje. »Slovanstvo« je obetaló nam biti vodnik na tem polji; druge knjige bi dopolnile zbirko národopisnih knjig. Toliko let že počiva nadaljevanje »Slovanstva«, skoraj bi se bal, da nas tudi tukaj šiba tista navada slovenska, da začenjamo graditi poslopje na toliko krajih, kakor smo liki otroci zvrтали jamice v zemljo, potem pa popuščamo začeto delo, da priča o nevztrajnosti naši! — Na delo torej pri »Slovanstvu«, matičnjaki bodo radostni pozdravljali sléharo novo knjigo. Saj ni treba, da bi moral prevzeti »Čehe« samó jeden pisatelj, drugi pisatelj pa »Poljake« itd.; marveč moramo i mi si razdeliti delo med sabo; jeden strokovnjak nam slikaj zemljo, drugi zgodovino, tretji književnost, četrti gmotno kulturo, peti národno dušo itd. in gotovo bode »Matica« najgotoveje in v jako kratki dóbi dovršila začeto delo. Takó bi prišli v razmerno kratki dóbi do obširnega zemljepisa in národopisa, kateremu bi potem ali že medpotoma se pridružili primerni zemljevidi.

Po istih načelih bi utegnila »Matica« svojim članom podati tudi neko drugo delo, katero bi gotovo ves národ z veseljem pozdravil: Opis slovenske zemlje, ne slovenskih pokrajin, temveč skupne slovenske domovine, kar se tiče gorovja in vodovja, podnebja in prirodin, obrta in trgovine, šole in etnologije. Tudi posamezni oddelki te knjige bi se poveriti morali pojedinim strokovnjakom; sléharni oddelek bi bil sicer živa, celotna slika záse, a vsi bi sestavljali dovršeno, pa ne suhoparno sliko ozémlja našega. Vprvič bi se dala Slovencem knjiga v roke, iz katere bi spoznavali domovino svojo. Da nam je taka knjiga živo potrebna, o tem gotovo ne dvoji nikdo, in uverjeni smo, da je tudi mogoče častno jo izvršiti.

Strijčevi darovi.

Spisal Podlimbarski.

Med bitja, s katerimi sem se seznanil že v zgodnji otročji dóbi štejem strijca svojega. Bival je takrat na tujem, v naši hiši pa se je o njem govorilo vsak dan. Opisovali so mi ga, da nosi sabljo in brke; pripovedovali mi, da pride domóv in mi prinese sabljo in konja. In res, strijc je prišel, opravičil in zadovoljil vsa moja razmišljevanja o njem, prinesel mi je sabljo in konja in že prvi dan se ga je oklenila moja duša. Tudi strijc me je rad imel in mi dovolil vse: jahal sem na njegovem kolenu, čepel mu pri nogah in sukal zvenéča kolesca njegovih ostróg, tipal na njegovo svetlo sabljo in prijemal ga za dolge brke.

Spominjam se — nekoč je strijc segel v svoj žep, privlekel polno prgišče drobnega denarja, krajcarjev, četrtákov, desetíc in dvajsetíc in pomolil mi odprto pest rekoč: »Ná, sokolček moj, izbéri si novec, kateri hočeš, tvoj bode!«

Taki radodarnosti kmetska naša hiša ni bila vajena. Bratje moji so kakor ukopani stali ob stráni, bezáli se v nos, svetlo pogledavali na strijca in njegovo prgišče in zavidali so mi srečo, ki je prišla k meni takó nepričakovano. Dobro sem razumel, kaj mi ponuja ljubljeni strijc, ker denášnja vzgoja človeka že v zgodnji mladosti navadí na krajcarje, ali vender sem se obotavljal, bal ali sramoval séči po strijčevem dáru. Zdajci me je od zadaj lahko potegnila za suknjico sestra moja in poluglasno me vzpodbudila: »Vzemi, Francek, glej no, ko ti strijc ponujajo!« To je podejstvovalo.

Pogledal sem v oči najprej sestri, potem strijcu in odločno sem potem segel po — četrtáku. Vesel sem se obrnil k sestri in bratom kažoč svoj plen, toda oni se niso veselili z mano. Smijali so se mi in mi oponašali, češ, kakó sem nespameten, da nisem vzel belega krajcarja, da se za četrták malo malo kupi, za beli krajcar pa dosti več in kake lepe reči se dobé zánj. Poučevali so me, zabičevali mi, naj drugič vsekako vzamem véliki beli krajcar — dvajsetíco.

In zopet mi je strijc molil odprto prgišče z denarji. Pritisnil sem se k njegovemu kolenu in zalepetal: »Beli krajcar mi dajte, strijc!«

Pa strijc ni dal.

»Sam si izberi, kakor ti drágo!« dejal je in položil roko na mojo ramo. Pogledal sem na denar — oh — jeden novc se je svetil, kakor solnce žarko. Bil je četrták, kateri je strijc, kakor sem zvédel pozneje, nalašč opilil in očistil, da se je razlikoval od drugih novcev takó, kakor se razlikuje caruječi dostojanstvenik od navadnih ljudij. Pozabil sem poučevanja séstrinega in bratovskega, za bele krajcarje se nisem zmenil, videl sem samó bliščeči četrták in tega sem vzel presrečen, da imam takó prekrasno stvar. Kakó so se zagrohotali bratje za menoj, pitali me s tepcem in bébcem in sestra me je pritisnila k sebi rekoč: »Oh, kakó si še nespameten!«

Ko je oče moj slišal o strijčevih darovih, dejal je, da iz mene ne bode prida gospodarja, da ostanem vse žive dni gola sirota. Vzel mi je še ta četrták, kakor mi je vzel prvega, in si poslal zánj po — duhana.

Odrasel sem in zapazil, kakó nam časih vse okolnosti kažejo na pravo, istinito srečo, a mi je ne vidimo. Sreča sedí pred nami, milovidno zrè v nas — kake skrite blagodati nam nudi! — In mi sežemo póleg nje — po četrták; in že nam pamet šepetá, da nismo prav storili. Mnogokrat je človeku voliti med krepostjo in strastjo, med resnico in lažjó, med večno in časno blaginjo, ali sodèč po laskajoči zunanosti seže človek po strasti, láži in po begóči péni. Toda kmalu se oglasi kesánje, potrka na dušo obup in prepozno spozna človek, da je pogubno volil. Kadar vidim človeka v takem razmerji, vselej se spominjam strijčevih darov in sam v sebi pravim: »Ta si je izbral opiljeni četrták!« —

V provinciji na Ruskem.

Spisal dr. M. Murko.

Potni spomini in vtiski. ¹⁾

Velika in zanimiva je mogočna severna država in težko je o čemer koli v nji na kratko pisati. Naj se zatorej nikdo ne čudi, ako po več nego jednoletnem prebivanji na Ruskem ponujam le potne spomine iz provincije. Upam, da bom imel kdaj časa za večje popise obeh stólic in ruskih razmer sploh. Za zdaj pa naj zadoščujejo naslednje črtice, ki so najprej posvečene spominom na Volgo; za uvod se mi pa zdi potrebno kratko omeniti še drugih krajev in oseb, katere sem obiskal preteklo leto. Takó dobite v obrisih precěj te podobe, katero vam Rusija predstavlja: povsod vidite novo póleg starega, največjo učenost póleg strašno razširjene nevednosti, najvišjo kulturo póleg dopotopne prvobitnosti, probujajoče se javno življenje póleg starega despotizma in krepkega spanja; povsod pa je viden napredek po poti občeevropske civilizacije navzlic raznim nasprotnim teorijam in poskusom. Nahajate zatorej mnogo, o čemer se veseli slovansko srce, mnogo pa takega, kar je treba soditi z zgodovinskega stališča, in ne malo, kar nehoté ostro obsojate.

Več nego deset mesecev sem živel v Petrogradu, v tej genijalni stvaritvi Petrovega velikanskega uma in energije, in imel priliko studirati, da je to res okno, katero je Peter Rusom presekal v Evropo. Zapustil sem novo in faktično stólico dné 19. junija (1. jul.) l. 1888. in se obrnil k »pervoprestoljni«, k »matuški« Moskvi. Poletje letos dolgo ni hotelo nikjer nastopiti, ali da Petrograd ni zastoj severna stólica, naj vam dokazuje ta fakt, da so bila pred mojim odhodom jutra s 4° R v takšen čas, ko pri nas že lipe odvetajo.

O poti samem ni mnogo pripovedovati: neskončna ravnina je bila po nóči še jednoličnejša. Omenim lahko, da imata obe stólici mnogo in kolikor možno hitrih zvéz. Železnica se zove »Nikolajevskaja želéznaja doroga«. Ta je prva ruska železnica, narejena od 1851.—53. l. Ruska ne samó zaradi tega, ker je na ruskih tleh in se je delala na ruske troške, ampak imperator (to je oficijalni náslov ruskih carjev z dóbe Petra V.) Nikolaj ji je pritisnil tudi čisto ruski pečat. Predlagali so mu zánjo mnogo načrtov in gospóda se niso mogli zjediniti. Pretrgala se je carjeva potrpežljivost, dal si je prinesti načrte,

¹⁾ Pisani v Moskvi novembra meseca l. 1888.

pokazati si na njih Petrograd in Moskvo, vzel je ravnalo, zvezal obe stólici z ravno črto in »byt' po semù!« Takó se je sevéda tudi zgodilo in vozite se res po ravni črti in vidite, kakó sta dve gubernski mesti, starodavni in važni Novgorod in Tver, ostali na stráni; to je blizu takó, kakor če bi južna železnica šla blizu Gradca in Ljubljane, ali vender mimo.

Usoda mi je dala prvo noč zanimivega sopotnika, za katerega sem ji jako hvaležen. Vozil sem se namreč s čisto ruskim graščakom iz višjih krogov in se prepričal, da so med njimi vender tudi razumni »konservatori«, ker žal, v Petrogradu nisem skoro nikoli imel prilike takih videti. On ne hvali principijalno »samoderžavija«, katero dela napósled Rusijo povsod nesimpatično in ji že dosti škoduje tudi domá, »ali nam je še vse to potrebno; brez tega bi Rusija baje vélikega notranjega potresa l. 1881. ne bila preživela.« V zunanji politiki — in tukaj je précej izražal mnenja blizkih mu krogov — treba je najprej skrbeti za ohranitev mira, ki je Rusiji posebno potreben. Celó dobro vidi, da bi razkosanje Avstrije, če bi sploh moglo do tega priti, koristilo samó Nemčiji. Za tega voljo celó odobruje politiko avstrijskih Slovanov, želi jim vsega uspeha in obžaluje, da na Ruskem res takó malo poznajo Slované. Pred leti je prepotoval Evropo in povsod opazoval veliko razliko od Rusije. Zaradi tega n. pr. ne more prav razumeti, kakó more ruska literatura, posebno njen pesimizem, zanimati ljudi, ki niso Rusi in ne znajo Rusije. Sevéda, njemu napósled svoje le boljše prija. Ne pravi zastonj Gribojédov. »Domá nam je tudi dim prijeten«. Taka ljubezen do domovine in vsega domačega je čisto prirodna in tudi hvale vredna. Sicer pa on pozna takisto razne napake svoje države. Za mene je bilo n. pr. to jako zanimivo, da se njemu to zdi nedostojno pravosodstva, ako je na Kavkazu, katerega sam dobro pozna, najvažnejša oseba »perevodčik« (tolmáč). V Petrogradu sem govoril z mladim »slavjanofilom« (!), ki se mi je pobahal s tem, da se Poljaki lahko poslužujejo »perevodčika« in se zaradi tega ne smejo pritoževati na sodišča; uradnik na Poljskem namreč ne sme pri obravnavah izpregovoriti poljski, četudi zna, ker večina ruskih uradnikov, če imajo srce in razum na svojem mestu, se osamljena med takim kulturnim elementom skoro kolikor toliko »opoljači«.

Na polovici pota sem se ustavil, da krenem malo v stran. Ne daleč za Boroviči živi na kmetih z rodbino učenjak, od katerega se hočem še jedenkrat posloviti, ker njemu se mi je zahvaljevati za mnogo lepih spominov na Petrograd. Aleksander Nikolajevič

Veselovskij je namreč pravi velikan v ruski znanosti. Profesor zapadno-evropskih literatur na petrogradskem vseučilišču zna ne samo natančno romanske in germanske jezike in njih literature, ampak on je izvrsten primerjajoči literaturni zgodovinar sploh, ki zasleduje duševne proizvode povsod, na zapadu in daljnem vzhodu, ker dandanes že znamo, da je mnogo tega, kar diči katero koli iz velikih evropskih literatur, v osnovi svoji pripotovalo celo iz Indije. Pri tem primerjanji prof. Veselovskij ni samo kós vsem enakim evropskim učenjakom, ampak on ima, kakor tudi mnogi drugi ruski učenjaki, pred njimi celo veliko prednost, ker njemu so vselej iz samih izvirkov dostopne vse slovanske literature. Kakor nekateri drugi ruski učenjaki, prebival je tudi v začetku šestdesetih let vse leto v Pragi. Kakó sledi za národnim slovstvom pri vseh slovanskih plemenih, lahko dokazuje njegova natančna recenzija dr. J. Pajkovič »Črtic iz duševnega žitka štajerskih Slovencev« (novyja knigi po narodni slovesnosti str. 210—213 iz »Žurnala ministerstva narodnago prosvěščenija«. Obžaluje v nji drobljenje obrednega cikla in sploh preveliko raztresenost gradiva, česar je kriva delitev po abecedi.) Mnogoštevilni in vselej poučni članki prof. Veselovskega se nahajajo v ruskih, nemških, francoskih in italijanskih učenih časnikih.

Tudi v Boroviče je že dovedena železnična veja, po kateri se vsak dan vozi po jeden vlak od Uglovke tja in nazaj, s tovari in z ljudmi, in leze po pólžje. Imate tedaj priliko občudovati večno ravnino z gozdi, njivami, travniki in mnogimi precěj divjimi pašniki. Boroviči so mesto z 10.000 prebivalcev; poleti živí tu mnogo dačnikov iz Petrograda in Moskve, ker so ravno v sredini pota in imajo vsakdanjo poštno zvezo. V mestu je tudi precěj industrije. Ne morete se tedaj zadosti načuditi, ko ne najdete mostá čez malo reko Msto, ki teče mimo mesta. Jaz v svojem življenji nisem niti pri velikih rekah videl toliko vozov, ki morajo več nego pol ure čakati na ubožen brod, ki jih prevažá. Mi smo pustili svoj voz, da je sam čakal, v tem bili na pošti, kjer smo tudi dolgo čakali, nakupili, česar je bilo treba, in še se precěj izprehodili, a vendar smo morali še svojemu vozniku naproti hoditi. Mislite si, zakaj imate tukaj blizu toliko in takó dobrega lesa zastoj. Na drugem konci je mesto ograjeno kakor slavni Vržej na Muri, ima tedaj tudi jednaka »varoška vrata«, ki se tukaj imenujejo »otvod«. Ob poti zopet vidimo vojaške zemljemere, ki vas spominjajo, da si ruska vojska že lahko vse sama preskrbí.

Naši znanci živé v velikem gospodskem dómu, ki vzbujá mnogo spominov o še nedavnih časih. Tukaj je do osvobojenja kmetov

(l. 1861.) bilo burno in veselo življenje. Tukajšnji »pomeščik« (graščak) je imel svoj orkester, daval je gledališke igre, za katere so se igralci in igralkice dresirali iz podložnikov, mnogo »pirov« se je tukaj praznovalo. Zadnji takšen gospodar je bil pravi mučitelj svojih »duš«, zvrševal je resnično »jus primae noctis«, ali napósled ga je vender tudi dosegla roka pravice, ko se je zavoljo njegovih brezobraznostij sam umoril v kraji priljubljen mladenič, kar je dalo povod, da so izgnali nasilnika v Sibirijo. Ali kakó so se časi izpremenili! Danes v manjših pravdah sodi nedaleč od tega dóma izvoljeni »mirovòj sudjà« katerega sem še po zimi videl kakor studenta »vostočnago fakulteta« v Petrogradu; ne mika velikega »liberala« diplomatična ali uradniška služba pri vzhodnih národih, po svojih zvezah v okrajnem plemstvu mu je bilo lahko začeti takšno kariero. Živi v lesenem, s slamo pokritem dómu z vélikosvetsko hišno opravo in tu ima tudi svojo pisarno. Plače dobiva po 1500 rubljev, katerih oddaje kakih 300 svojemu pisárju.

Izpremenila se je tudi vsa okolica bivšega dvorjanskega gnezda. Okoli velikega dóma sicer še nahajamo razne nasade, vidimo večji park, ali zdaj ga je še treba imenovati les, ribnik je zabláčen, ni več lepih stezic, ki so nekđaj vodile na razne strani, težko se daste prepričati, da so pri tem in ónem potočku nekđaj bili slapovi, tù zopet vodometi, tam statue. Vse to je izginilo skoro brez sledú in še teh ostankov sedanjí naslednik ne bode dolgo pridržal, ker posestvo njemu, mornarskemu oficirju, ki ne more mnogo tukaj živeti, ne plačuje troškov. On si mora danes sam svoj kruh služiti, sami pa tudi odločujejo okolični kmetje svojo usodo. Mislim, da mi ni treba poudarjati, da se dobri nasledki tega povsod, četudi po malem, javno kažejo.

Takšne spomine smo tukaj obnavljali in prijetno bi bilo porabiti na delj časa veliko gostoljubje drage mi rodbine, v kateri je združena vsa in najvišja evropska omika z rusko dobrodušnostjo. Ali moji nameni, s katerimi sem na Ruskem, zahtevajo: »naprej!«

Proti večeru po obedu sem zapustil kraj minule slave, noč zopet porabil na železnici za spanje, drugi dan opóludne videl čez več nego deset mesecev zopet Moskvo, kakeršna se kaže od jednega »voksala« (vauxhall, kolodvor) do drugega (ugledate pri tem ne malo zaostalosti, posebno lesenih stavb in čutite strašno »mostovùju«). Ob polu štirih sem bil po Moskovsko-Brestki železnici (začetek proge, ki drži v Varšavo) 129 vrst za Moskvo in čez 20 vrst me je prinesla v dveh dobrih urah hitra trojka v družbi mladih dâm, katere mi je usoda poslala slučajno za sopotnice z enakim ciljem, k obedu v jedno iz

prvih ruskih aristokratskih rodbin. Kam in kakó hitro pridete, če se bavite s povestjo »osemi mudrecàh«!

Pripotoval sem namreč gost h grofici Uvarovi v Porêčje in ostal tù 14 dnij, da porabim v nje knjižnici se nahajajoče záme važne rokopise. Takšno gostoljubje se v zapadni Evropi bržkone že redko kje nahaja, ali na Ruskem je še zeló navadno. Jaz tudi nisem bil jedín: razven v rodbini vzgojenega mladega učenjaka iz okolice, s katerim sva se že z Dunaja dobro poznala, našel sem še tam dva moskovska, med njimi prvega ruskega kanonista prof. Pavlova, kateremu sem se véda moral marsikaj pripovedovati o našem rojaku kanonistu, in pripotoval je še v tem času jeden petrogradski. Lehko si mislite, kakó se koristno in prijetno porabi čas v taki družbi.

Ljubezen do znanosti in umetnosti je v rodbini sami že v rôdu. Za carja Nikolaja je bil grof Uvarov minister »narodnago prosvêščeniija«, visoko omikan mož, ki si je dopisoval z Goethejem, ljubil neizmerno klasicizem in ga poskušal uvesti v rusko šolo. Njegov sin, pokojni Aleksej Uvarov (umrl l. 1884.) ima za rusko arheologijo in znanost sploh ogromne zasluge. On ni bil samó strokovnjak prve vrste, ampak zbiral je tudi sam zgodovinske in umetniške spomenike po vsi Rusiji in v Evropi, posebno take, ki so v zvezi z razvitjem umetnosti na Ruskem. Mnogo je po njegovem trudu prišlo v javne zbirke v Petrogradu in Moskvi, mnogo pa je sam pridržal v domačem svojem muzeji. Opisaval in raziskaval je sam mnogo spomenikov in cele zgodovinske dóbe, ali še večjo zaslugo si je pridobil s tem, da je vzbujal povsod jednako zanimanje za ruske staríne, ustanovil »Moskovskoe archeologičeskoe občestvo«, ki bode v januariji l. 1890. praznovalo svojo petindvajsetletnico, in s svojim organizatorskim talentom in neustrašno energijo organiziral arheološke shode, ki pa ne služijo samó arheologom v tesnem pomenu besede, ampak sploh vsem ruskim učenjakom, ki se bavijo z zgodovino in filologijo ruske države, ki ima ob Črnem morji in na Kavkazu bogata najdenišča spomenikov klasičnih starín, drugod zopet bizantijskega, sloveno-ruskega, zapadno-evropskega, finskega in mohamedanskega svetá, ki šteje toliko in najrazličnejših národnostij. Že »sedmyj archeologičeskij sjëzd« je bil lani v Jaroslavlji, ki je trajal kakor navadno 14 dnij. Jaz se na njem nisem mogel zadosti načuditi raznoobraznosti učenjakov in njih poročil. To ima sicer s strokovnjaškega stališča svoje slabosti, ali pri ogromnih daljah je za ruske učenjake vážno, da se semtertja shajajo v kolikor možno velikem številu. Za podporo znanostnih interesov je ustanovil grof Uvarov premije pri »Akademiji nauk« v Petrogradu. Prvikrat

lani ni več predsedoval sam ustanovitelj shodom, pač pa njegova vdova, grofica Praskovja Sergêjevna Uvarova. Jaz sem na Dunaji nekoliko čudno gledal listek na shod, prvi moj ruski dokument, podpisan od ženske. Ali grofica Uvarova je po smrti svojega možá tudi »predsedatelj« moskovskega arheološkega društva, ne morebiti samó »ad honores«, ampak ona je sama strokovnjakinja, opisuje svoje in druge zbirke starín in umetnostnih predmetov in vodi društvo energično in uspešno po svojem poti, kar ni lahka reč, saj veste, da morebiti ni trših glav, kakor so učenjaške. Rodbinskim predanjem ostane zvest tudi jedin sinov. Takisto se hčeri jako zanimata, posebno prihajajo iz njih rok podobe k opisovanjem v katalogih.

Po stari navadi ruskega plemstva živí rodbina po zimi še zmirom v Moskvi, ne v Petrogradu. Bogat muzej in knjižnica pa niso v tamošnji palači, ampak na graščini v Porečji, 129 vrst po železnici in še 20 vrst s konji oddaljenem od Moskve. Semkaj morajo zatorej tudi učenjaki potovati, če hočejo videti bogate in zanimive zbirke in pregledavati rokopise, katerih je okoli 3000. Pošljajo se jim po zimi tudi v javne knjižnice v Moskvo in Petrograd, ali poleti navadno potujejo kakor gostje v Porečje, in k postaji Uvarovki se jim pošilja trojka.

Meni so že v Petrogradu pripovedovali, da »tudà popadèš kak v raj«. Res! Lepo ležeči grad, veliki park, vrti in prekrasna oranžerija, kakeršni v Moskvi ni jednake, prestavijo te v duhu iz daljnega severa na topli jug.

Naravnost na Italijo te spominjajo stavba grada, mnogi spomeniki klasičnih starín in italijanske umetnosti v muzeji, bogata knjižnica klasičnih pisateljev, ljubimcev pokojnega ministra, in celó blizu ribnika najdeš nad jasnim virčkom dolbino (nišo) s fresko Vzveličarja, prineseno iz Italije. Pred hišico med cvetjem in drevjem se ti pokaže pa prav lep spomenik pesniku Žukovskemu, ruskemu romantiku in slavnemu prestavljalcu nemških pesnikov, ki je, prijatelj ministra Uvarova, večkrat bival pri njem v gostéh ravno v tej hišici. V spominski knjigi nahajamo tudi imena južnih in zapadnih slovanskih učenjakov, ki so po Kijevskem arheološkem shodu bili tukaj.

Ne daleč od grada stoji dvorazredna šola, katero popolnoma vzdržuje grofica. Takó bogata učil za nazorni nauk bode pač redkokatera šola, kakor ta; videl sem v nji celó zemljevide svete dežele in slovanskih národnostij. Otroci dobivajo knjige in druge potrebnosti zastonj. Poučujeta dve učiteljici. Učencev je v nji nad 80, med njimi deklic le okoli 15; jednaka ¹⁾ števila se nahajajo povsod, takó

¹⁾ Pozneje sem jedenkrat govoril z učiteljico iz kijevske gubernije, ki ima v šoli 40 dečkov in — 3 deklice.

namreč ruski národ sodi o ženski omiki. Za daljne učence je pri šoli »panzjon«, v katerem biva po 15 otrok. Na vrtu imajo svoje gredice in navajajo se k temu, da bi si nekaj svoje hrane sami pridelali. Če še vidite, kakó vsak dan prihaja lepa kopíca bolníkov, posebno ženskih, katerim dajejo dame homeopatičnih zdravil in sploh pomoči v potrebi, kakó ravno te dame póleg svojih umstvenih interesov še po večerih vedno nahajajo toliko časa, da zdelujejo ubožcem obleko, posebno otrokom izgnanikov v Sibirijo, tedaj imate prav pred očmi, koliko dobrega lahko resnično blagorodna rodbina stori svojim bližnjim. Tù so res idilíčne razmere!

V idilíčni tíšini živí tudi rodbina tukaj poleti s svojimi gósti. Pokojni grof ni hotel imeti železnice blizu svojega posestva in otroci bi je še tudi ne pustili mimo. Srečni ljudje! Ne vem, bodo li še otrók otróci tega mnenja, posebno če pride kdáj čas za eksploatacijo velikih in lepih lesov, katerim je že Nemeč pokazal, kje in kakó jim je rasti. Mimogredé bodi omenjeno, da sta sevéda vrtník in ravnatelj posestva Nemca — to je pač že takó! — knjižničar je Francoz, le učitelj nemškemu jeziku je bil — Čeh.

Poglejmo tudi nekoliko v okolico, katero smo v večji družbi na vozéh in konjih na več stranij in precěj daleč premerili. Na jedni stráni nahajamo novo vas, Uvarovka imenovano; po osvobojenji kmetov razne kočé blizu grada in po cesti k njemu niso imele več pomena, pač pa so kazile okolični vtisek; pokojni grof je zavoljo tega kmetom postavil novo vas, sevéda z lepšimi hišami. Čudite se tudi tukaj rekam brez mostov; reklo se mi je, če bi se tudi naredili, odnesle bi jih povódnji. In takó se gospóda prevažajo na razširjenih mestih čez reke. Nič ne dé, če voda seza do stópníc, ali pa celó lije v kočije in kabrijelete pod noge, saj jih lahko vzdvignete. Ni takó strašno in bali se vender ne boste v ženski družbi! Takó priroda vzgaja neustrašnost in energijo Rusinj. Na ceste v takih krajih tudi ne morejo odkoder koli navažati gramoza ali pa kamnatega drobiža, zatorej kažejo pota podobo, kakor se jim ljubi. In kadar smo se spuščali nizdolu, dražila me je »knjažná« (neomožena kneginja), »frejlina pri dvorè«, ki je izvrstno ravnala bistra konja naše kočije: »Matvěj Martynovič, kolikokrat bi že pri vas zavirali?« Res, svet ni povsod jednak. Na Ruskem zavórov tudi v goratih krajih v Krimu in na Kavkazu ne potrebujejo!

(Dalje prihodnjič.)

O menjavi toplíne v Ljubljani.

Spisal Ferdinand Seidl.

(Dalje.)

zpremema toplíne ni v vsem letu jednaka, različna je bolj ali menj še v pojedinih letnih dôbah; to javlja naslednji pregled, kjer smo Ljubljano pridružili zarad primere nekaterim mestom Hannove razprave in Budapešti, o kateri je preiskaval K. Hegyfoky.

VII.

Povprečna izpremena toplíne od dné do dné
v pojedinih letnih dôbah.

	Zima	Pomlád	Poletje	Jesen	Leto
Neapolj	1.0	1.1	0.9 *	1.0	1.0
Milan	1.4	1.3	1.4	1.1 *	1.3
Ljubljana	2.1	1.7	1.5 *	1.6	1.7
Dunaj	2.0	1.8	1.9	1.7 *	1.9
Budapešta	2.1	2.0	1.9	1.6 *	1.9
Varšava	2.4	2.0	2.0	1.8 *	2.0
Monakovo	2.4	2.0	2.1	1.8 *	2.1

Tu vidimo, da je izpremena v srednji Evropi absolutno največja po zimi, najmanjša jeseni, v Ljubljani izjemno poleti. To pa morebiti le na videz. Števila tablice VII. so namreč pridobljena iz desetletnih opazovanj in so najbrž še za $\pm 0.1^{\circ}\text{C}$ napačna; točnejše rezultate podadó šele večletna opazovanja. Na razlike v obsegu verjetne napake pa se ne morejo snovati nikake posledice. Lehko se števila v Ljubljani také premaknejo, da napominjana dozdevna izjema odpade. Treba je le, da se poletni znesek za 0.1 povikša, jesenski za toliko zniža, kar je možno.

Izslediti povod imenovanim poglavitnim svojstvom toplínske izpremenljivosti ni težko.

Ko se solnce s poletne svoje kulminacije obrne proti jugu, jamejo se kontinenti in oceani na severni polúti hladiti. Celine pa jako hitro in jako izgublajo toplíno, dočim jo morje prav počasi oddaje. Ustanoví se toplínska razlika med kópnm in morjem in postane po

zimi največja. Od podloge prehaja razlika na zrak in takó je umevati, da je sredi zime najnižja toplína Eurazijskega kontinenta 40° pod zračno toplíno Atlantskega oceana med Irsko in Islandijo. V poletji se nasprotno suha zemlja hitreje in silneje razgreva kakor morje, največja razlika pa nikakor ni tolika kakor po zimi; najtoplejše mesto v Aziji preseza meseca julija le za kakih 10° kraj najjačjega razgretja nad Atlantskim oceanom. Potem se zrak nad kópnm hitro hladi, nad morjem pa mu toplína celó narasta, in meseca septembra je razlika med obema nasprotjema najmanjša. Taka najmanjšina gotovo tudi nastopa spomládi, ko se izpremeni pozitivno znamenje óne razlike, a videti je, da se prehod hitro zvrši (meseca aprila), jeseni pa kolikor možno enakomerna razdelitev toplíne nad kópnm in vodo traja delj časa. — Posledice tem razmeram so nastopne. Hladnejši zrak je težji od toplega, toplínske razlike v atmosfêri vplivajo torej na zračni tlak. Zimska najvišina zračnega tlaka v Aziji preseza za 35 mm najnižíno na severnem Atlantskem oceanu, poleti pa je razlika med azijsko najnižíno in nasprotjem na imenovanem morji le 15 mm — primerno menjavi zračne toplíne. Zarad tega je ravnotežje v atmosfêri móteno, in silna gibanja nastanejo v nji, z namero, da bi jo zopet ustanovila, Menjajo se naváli različno toplega oceanskega in celinskega zraka. To je vzrok, da so izpremembe toplíne od dné do dné mnogo večje od ónih, ki bi se vršile v mirnem normalnem pomikanji toplínskem. Umevno pa je tudi, da so dejanske izpremene največje po zimi, ko se izkušajo uravnati največje skrajnosti, a najmanjše jeseni (in kratek čas pomládi), ko jim je povod najbolj oslavljen.

Te splošne sklepe potrjuje nadrobneje spoznanje toplínske izpremenljivosti v pojedinih mesecih.

VIII.

Povprečna izpremena toplíne od dné do dné
v pojedinih mesecih.

	Dec.	jan.	feb.	mc.	ap.	mj.	ju.	jl.	ag.	spt.	okt.	nov.
Ljubljana	2.4	2.2	1.8	1.8	1.5	1.7	1.5	1.6	1.4	1.4	1.5	1.9
Dunaj	2.0	2.1	2.0	1.8	1.9	1.8	1.9	1.9	1.8	1.7	1.5	1.8
Budapešta	2.2	2.2	1.9	2.2	1.8	2.1	1.9	2.1	1.8	1.7	1.6	1.6

Meseca decembra je v Ljubljani izpremenljivost toplínska največja; mogoče je, da se ta najvišina premesti na januarij, ako se vzame več let v poštev. Tedaj bi bila Ljubljana v soglasji z Dunajem

in Budapešto ter sploh s srednjo Evropo in Rusijo. Proti aprilu se izpremenljivost manjša in doseže ta mesec pomladno najnižino. Takó je na širnem ozémli od Anglije tja do vzhodne Azije (I. Hann). April torej ne more bit ina slabem glásu, kar se dostaje povprečne velikosti toplínske izpremene od dné do dné; tudi velikih toplínskíh skokov je tedaj malo. V naslednjem meseci je spoznati, da sokobnejo ostrejša nasprotja: na jedni stráni močnejše segrevanje, na drugi pa poveksana pogostost severnih vetrov¹⁾. Poletno deževje in nevihte ne množé toplínske izpremenljivosti, kajti celó v tej letni dóbi je v Ljubljani manjša kakor v vseh drugih. V severni polovici srednje Evrope kaže junij poveksano izpremenljivost, ker tedanje deževje spremljajo severni vetrovi. Oboje doseza sicer tudi Kranjsko, ali planinski zid ustavlja navál hladnih vetrov in jim slabi prvotni značaj.

Absolutno najmanjša izpremenljivost toplínska pade na september, ki je povsem najstanovitnejši mesec v letu. V mesecih neposredno pred njim in za njim toplínske izpremene od dné do dné niso večje ali le malo. Takoj novembra meseca pa so ustanovljene zimske razmere, kar se dostaje omenjenega svojstva podnebja.

Števila pregleda VIII. nikakor niso breznapačna; saj absolutne resnice človek v svojih izkustvih ne more doseči nikjer; le bliža se ji bolj ali menj. Matematika uči, koliko gotovost imajo navedena števila, ker moremo zračunati njih verjetno napako. Nastopni pregled jo javlja, kar se tiče Ljubljane, in zajedno naznanja, koliko let je treba vzeti v poštev, da se zvedó povprečki toplínske izpremembe od dné do dné toliko točno, da je verjetna napaka le še $\pm 0.1^{\circ} \text{C}$.

IX.

	Dec.	jan.	feb.	mc.	ap.	mj.	jn.	jl.	ag.	spt.	okt.	novb.	Leto
Ljubljana	0.28	0.43	0.23	0.15	0.13	0.22	0.19	0.27	0.10	0.22	0.28	0.19	0.08°C
	78	185	53	23	17	48	36	73	10	48	78	36	6 let.

Da spoznamo katerokoli veličino na tanko, merimo jo večkrat. Povpreček vseh merjatev je najverjetnejša vrednota dotične veličine. Čim bolj se merjatve med seboj strinjajo, tem manjša je neizogibna napaka, katero še vedno ima rezultat. Čim različnejše so, tem večja je verjetna napaka pridobljenega števila.

V zimskih mesecih je verjetna napaka z desetih let določene izpremenljivosti toplíne od dné do dné največja, doseza celó 0.43 C v januariji in treba je 185 let opazovanja, da se ta napaka umanjša

¹⁾ Meseca majnika je zatorej tudi dnevni razseg v najvišini, gl. tabl. II

na 0·1. Izpremenljivost je torej pozimi od leta do leta prav različna. Povprečna izpremenjena toplínska od dné do dné je bila januarija meseca 1875. leta 3·1°, leta 1877. pa 1·1. Meseca avgusta se izpremembe najstanovitneje leto za letom ponavljajo v znesku blizu 1·4°, verjetna napaka mu je le 0·1; najbližji, kar se tiče tega svojstva, je april, potem marcij. Povprečki avgustovi se zibljejo v mnogo ožjih mejah nego prosinčevi, namreč med 1·6 leta 1876. in 1·2 leta 1880.

Videti je tudi, da našim namenom zadoščuje poštovati le 10 let in toplínska izpremenljivost se spozna precěj na tanko; 20, celó 30 let točnosti ne povzdigne toliko, da bi se izplačalo pomnoženo delo preiskavanja.

Možno je odgovoriti tudi na vprašanje: je li v mesecih, ki so z ozirom na normalno svojo toplíno prehladni, toplína od dné do dné bolj ali menj izpremenljiva, kakor v pretoplih mesecih. Ako združim izpremenljivosti najmrzlejših zimskih mesecev, in sicer primeroma dveh najmrzlejših grudnov, dveh prosincev in dveh svečanov preiskovanega desetletja 1871—1880, tedaj se pokaže njih povprečna izpremenljivost 2·6; ako jednako storim s šestimi najtoplejšimi zimskimi meseci iste dóbe, tedaj izide število 1·7; torej je izpremenljivost premrzlih mesecev po zimi večja nego óna pretoplih. Daljna preiskava pokaže isto gledé pomládi in jeseni. To dokazujejo nje rezultati, združeni v nastopni pregled:

X.

Povprečna izpremenljivost.

V Ljubljani

(v 6 najmrzlejših mesecih v 6 najtoplejših mesecih.)

Zima	2·6	1·7
Pomlad	1·8	1·5
Poletje	1·6	1·6
Jesen	1·7	1·4

Le poléti je izpremenljivost v pretoplih in prehladnih mesecih jednaka. Na Dunaji je našel I. Hann vse prav takó; le v premrzlih zimskih mesecih so izpremembe v Ljubljani primeroma večje kakor na Dunaji (Lj. = 2·6 : 1·7; Dunaj = 2·2 : 1·7).

Dozdaj smo govorili o povprečnih izpremembah toplíne od dné do dné ne gledé na njih pozitivno ali negativno znamenje. Jasno je, da s tem neredne izpremenljivosti še nismo označili vsestransko.

Poučeni še nismo o dveh bistvenih točkah: kolike so pojedine toplínske izpremembe in pa kakó pogostoma se menjata narastanje

in padanje toplíne. Hann opozarja na to, da pogoste male toplínske izpremembe dadó isto povprečno število kakor pogoste, še menj pa mnoge tem večje izpremembe; toplína lahko polagoma narasta in polagoma pada, ali pa skokoma rastoč in padajoč dovrši svojo pot v vsakem meseci in letu; a vse te posebnosti se v golih povprečjih ne kažejo. Istinito vpliva pogostost ali redkost velikih toplínskikh skokov mnogo bolj na človeški in na druge organizme, kakor preabstraktni povprečki. Zatorej smo po Hannoverem vzgledu poiskali popogostost toplínskikh izprememb vseh velikostij. Razvrstili smo jih v oddelke, presledujoče za 2 stopinji. Decembra meseca se je v desetih letih skupaj toplína od jednega dné do drugega izpremenila 169krat za 2° in menj, 83krat za 2·1—4°, 33krat za 4·1—6°; 16krat za 6·1—8°; 7krat za 8·1—10°, in 2krat za 10·1—12°; večjih preskokov v tem meseci ni bilo. Ta in nalična števila o ostalih mesecih in letu skupaj so sestavljena v nastopnem pregledu:

XI.

Število toplínskikh izprememb od dné do dné
med 0—2, 2·1—4, 4·1—6 °C v desetletji 1871—1880
v Ljubljani.

	Dec.	jan.	feb.	mc.	ap.	mj.	ju.	jl.	ag.	spt.	okt.	nov.	Leto
0—2	169	186	191	213	226	224	221	233	237	232	231	202	2565
2·1—4	83	81	65	76	59	70	64	62	62	55	65	72	814
4·1—6	33	27	23	14	11	13	12	7	7	9	9	16	181
6·1—8	16	10	3	5	3	2	2	0	3	4	2	8	64
8·1—10	7	6		2	1		1	2	1		1	2	23
10·1—12	2					1					1		4
12·1—14			1								1		2
Skupaj	310	310	283	310	300	310	300	310	310	300	310	300	3653

Najbližnje sklepe bi lahko posneli že iz tega pregleda, vendar mu damo rajši jasnejšo obliko, hoteč zajedno doseči drug namen. Vprašamo se: katero razmerje vlada med številom vsake vrste izprememb in številom dnij dotičnega meseca, oziroma letne dóbe, ali vsega leta? Ako je v desetih grudnih bilo 169 izprememb med 0—2°, tedaj jih prihaja na pojedinega skore natanko 17, približno toliko nam jih je smeti pričakovati tudi v prihodnosti. V tem zmislu naznanja razmerje 169 : 310, to je v drugi obliki 0·54, matematiško verjetnost teh izprememb; potem pravimo: v sto dnéh grudnovih je toplínske izpremembe od jednega dné do drugega v znesku 0—2° pričakovati 54krat. Verjetnost večjih izprememb je na to 0·46, torej manjša; med

temi je verjetnost izpremembe med $2^{\circ}\text{I}-4^{\circ}$ 0'27; med $4^{\circ}\text{I}-6^{\circ}$ 0'11; med $6^{\circ}\text{I}-8^{\circ}$ le 0'05; med $8^{\circ}\text{I}-10^{\circ}$ niti polovica prejšnje, namreč 0'02; izprememba med $10^{\circ}\text{I}-12^{\circ}$ pa je v vseh 310 dneh nastopila le dvakrat, torej približno v 1000 dneh 6krat, nje verjetnost je 0'006. Tem potem je nastal pregled, ki nastopa tu:

XII.

Verjetnost toplinske izpremembe v Ljubljani
med $0-2$, $2^{\circ}\text{I}-4$, $^{\circ}\text{C}$.

	Dec.	jan.	feb.	mc.	ap.	mj.	jn.	jl.	ag.	spt.	okt.	nov.
0—2°	'54	'60	'68	'69	'75	'72	'74	'75	'76	'77	'74	'67
2°I—4	'27	'26	'23	'24	'20	'22	21	'20	'20	'18	'21	'24
4°I—6	'11	'09	'08	'05	'04	'04	'04	0'2	'02	'03	'03	'05
6°I—8	'05	'03	'01	'02	'01	'01	'01	0'2	'01	'01	'01	'03
8°I—10	'02	'02		'01	'003		'003	'01	'003		'003	'01
10°I—12	'006					'003					'003	
12°I—14			'003								'003	
	Zima.		Pomlád.		Poletje.		Jesen.		Leto.			
0—2	'61		'72		'75		'73		'70			
2°I—4	'25		'22		'20		'21		'22			
4°I—6	'09		'04		'03		'04		'05			
6°I—8	'03		'01		'01		'02		'02			
8°I—10	'01		'004		'005		'004		'006			
10°I—12	'002		'001				'001		'001			
12°I—14	'001						'001		'0005			

Tù vidimo, da so najmanjše izpremembe, namreč óne med $0-2^{\circ}$ najpogostejše, verjetnost večjih izprememb pa hitro pojema. Na 100 dnij prihaja povprek na leto 70 izprememb najnižjega oddelka; 22, torej trikrat takó malo izprememb med $2^{\circ}\text{I}-4^{\circ}$; preskoki v velikosti $4-6^{\circ}$ so že štirikrat takó redki kakor óni med $2^{\circ}\text{I}-4^{\circ}$, ker jih je na 100 dnij le 5; verjetnost skokov v znesku med $6^{\circ}\text{I}-8^{\circ}$ je le 0'02; ónih nad 8° pa pride skupaj 7—8 na 1000 dnij, še večjih preskokov pa v desetih letih 1871—1880 niti bilo ni, torej so še redkejši, ako se sploh dogajajo.

To razmerje vlada v obče v vseh letnih dóbah, vendar se pokažejo tudi posebnosti. Verjetnost malih izprememb je najmanjša po zimi, 0'61, največja v poletju 0'75, spomládi in jeseni se bolj bliža poletju kakor zimi (0'72—0'73). Preskokov med $2^{\circ}\text{I}-4^{\circ}$ pa je zatorej po zimi več nego v drugih letnih dóbah, njih število pade proti poletju od 25 na sto dnij do 20 v poletju; jeseni zopet nekoliko naraste. Skokov med $4^{\circ}\text{I}-6$ pa je po zimi 3krat toliko kakor v poletju (ver-

jetnost 0'09 proti 0'03) in nad dvakrat toliko kakor spomládi in jeseni. Podobne razmere vladajo preskokom med 6'1—8, in 8'1—10⁰; večjih v poletji niti ni, in óni med 12'1—14 nastopajo le še po zimi in jeseni.

Lahko je opaziti, da ima ta povprečina izpremenljivost in pa verjetnost izprememb nad 2⁰ isti letni tir, obe sta po zimi v najvišini, v poletji v najmanjšini. Verjetnost manjših izprememb sledi nasprotnemu tiru.

Izmed zimskih mesecev ima december najmanjšo verjetnost malih toplínskíh izprememb, namreč 0'54; ta narasta proti aprilu in je tedaj v pomládni najvišini; tudi velikih toplínskíh preskokov ima torej april malo, takó da je ta mesec prav po krivem na slabem glásu. Meseca marcij in majnik ga nadkriljujeta kar se tiče verjetnosti večjih izprememb. Vender je majnika meseca in vseh nastopnih mu mesecih do novembra verjetnost izprememb med 0—2⁰ nad letnim povprečkom ter doseza septembra meseca najvišino vsega leta. Tudi gledé večjih skokov je september mesec najugodnejši, za njim pa avgust. Vender osvitlja pomlád ves poetiški nimbus, ker ima zimo za ozadje. Proti decembru mesecu potem pada verjetnost malih, in raste óna večjih izprememb.

(Dalje prihodnjíè)

Jezikoslovne mrvice.

Priobèil dr. K. Štrekelj.

(Dalje)

Rèstelj, rêstlja, subst. m., *Erica vulgaris* (Dornberg). — Erjavec v Letopisu Mat. slov. 1875. 222 piše: *vrestlj*, m., *Erica carnea* (v goriški okolici). Podoba je, da je *rèstlj* (tako se izréka) res iz *vrestlj*; naglas je razmeroma še le kesnó preskočil z naslednjega zloga, v katerem je potem glasnik *i* izginil, ker ga ni več naglas varoval. — Prim. Miklosich. Etym. Wtbch. 384: versü.

Remèselj, remèslja, subst. m., *Lonicera caprifolium* (Branica). Temna beseda. Najbrže je iz ital. *madreselva*, furl. *madresèlve*, kar pomeni isto rastlino. *è* kaže, da je bil sprva naglašen naslednji zlog: *remesèlj, kar se ujema z laškim naglaševanjem. Prva dva soglasnika bi bila torej drug drugega preskočila, kar posebno v tujkah ni nič nenavadnega in čudnega; prim. na Krasu: rójtlø — lójtrø, rójtlzncø — lójtrzncø, kórzmmzè — nsl. komorač, kèsvlièr — kèsvlièr: Seidenraupe, líemár — ríémjl: Rähmel, modántø — motántø it. mutande, pomoránča — porománča i. t. d. Tako je lahko *remesèlj nastalo iz *meresèlj, in to iz *maresèlj po tako zvani vokalni harmoniji.

Režina, *e*, subst. f. coll., izgovori: *rzina*, odrezki od trt, Rebenreisig (Leskovca pri Litiji); 'drugod temu pravijo *róžje*. — Podstava je *rěz* schneiden.

Risu, subst. f. Tako imenujejo risa (Luchs) pri Fari. Sliši se samo ta oblika, torej: (nom.) risu sz j prkazála, (acc.) risu sa vidl, (instr.) z risu sz j mätaw (z risom se je metal). Zato ne vem, ali naj bi se pisalo v nominativu *risev* ali *risel*. Tudi Habledič ima podobno obliko, samo da je drugačnega spola: *risev*, gen. risva, m. Podstava je stsl. *ryso* pardalis. — O ti živali pripovedujejo Prifarci to-le: »Risu se loti človeka samó, kader ta spi, in če se je prepričala, da je tako dolga kakor človek. Enkrat je pastir ovce pasel. Vlegel se je bil v travo, da bi malo podremal, kar zapazi, da gre risu proti njemu. Vendar mirno obleži in se ne gane. Risu pride k njemu, ga povóha in se poméri ob njem, ali je tako dolga kakor on. Pa je bila nekaj krajša, zato gre k plotu, prime se zanj in se začne na vso moč natezati in prebračati, da bi se toliko stegnila, kolikor se ji je zdelo še treba. Pastir to zapazi, in ne bodi len — hitro potegne čevelj malo z nogé, da bi bil daljši. Risu se pride zopet pomérit; nekaj je sicer daljša, ali vender še ne zadosti, da bi se smela človeka lotiti. Zato gre zopet k plotu in se začne ob njem znova premetavati in pretegavati. Pastir pa čevelj še bolj sezuje, da mu je noga tičala le še v rorih. Risu zopet pride, da bi se pomerila; ali nevoljna in jezna se vrne in se začne še bolj silno stezati, obračati in močevati. Pastirja je vročina prevzela, ker mu je bila noga že skoraj izlezla iz čevlja, in si je mislil: zdaj-zdaj le bo zver tako dolga ko jaz! Ali razkačena risu se tako goni in drga ob plotu, da se v svoji sili in neprevidnosti pretrga.« — Istranom je *ris* ali *risina* neko volkodlaško bitje. Prim., kar o tem piše I. Volčič v »Novicah« XXXI (1873). 157: »Kadar ris spi, gre njegova duhovina drugemu spečemu kri sisat; ako bi kdo spečega risino na trebušnico prevalil, pa se ne zbudi, nebi mogla njegova duhovina nazaj vanj iti, pak bi moral umreti. Tako pripoveduje pučka basen.«

Rób, *robú* in *róba*, subst. m., steiler, jäh abfallender Fels (Tolminsko in Gorenjsko). Rabi se večkrat za poznamenovanje gor in hribov (n. pr. Kendov rób i. t. d.). *Robóvje*, subst. n. coll., Gestein (Martínj vrh). Prim Miklosich, Etym. Wtbch. 281: rombü. — Iz pomena »Saum, Rand, Kante« se je razvil pomen »kantiger Gegenstand, Fels«; prim. še nsl. *robát*, adj., kantig, *robatica* Knotenstock. Pomni tudi to, da na Krasu pomeni beseda *skránj*, f., isto kar

nsl. *rob* Kante, Rand, v Kobaridu pa je *skrdanj*, f., stena ali skala, pod katero bije voda (Letopis Matice slov. 1880. 187.) — V goriških Brdih pravijo: *je rób*, to je: je trdó. Takih sintaktičnih zvez, kjer bi drugi Slovenci rabili adjektiv, najde se v goriških Slovencih več, n. pr.: je bláto, je réber, je preréber, je precàjt es ist zu früh. Ta raba ni domača.

Ročón, a, subst. m., Hippe (Celje). Beseda je laška: ital. *roncone*, *roncola* Hippe, Rebmesser; furl. *roncèe*, *roncèje*, *rouchète* (Pirona, Vocabulario friulano s. v.); ben. *roncola* coltello adunco e tagliente con manico corto per uso dell' agricoltura (Boerio, Dizionario d. dial. veneto, s. v.), čak. *rankún* securis adunca, Nemanić. — Prim. Letopis Mat. slov. 1882/83. 236: rončelica.

Rófkati, *rófkam*, verb. ipf., isto, kar nsl. *žuriti* ali *ružiti*, schälen, enthülsen, entkörnen. Tuhinjci, kateri koruzo ‚rofkajo‘, govore pred soglasniki in konci besed *f* za *b*. Prifarci orehe ‚rüóbkajo‘; njim je *rüóbkajnz*, subst. n., to kar drugim Slovincem *oblátovje* ali *oblák*, die grüne Nusschale.

Róv, *roví*, subst. f., pri tleh ležeča skala, katera je torej že izrita iz zemlje (Temljine). Koren je *rü* (Miklosich, Etym. Wtbch. 283: rü 2).

Rónz, a, subst. m., svoje imé volu, kateri je sicer rdeč, po hrbtu pa bél (Podgorjane). Temna beseda. — Od tod je adj. *rónzast*, a, o.

Sènc, *sènc*, subst. m., die Schläfe; tako govore v celjski okolici, v Podgorjah pa je ta beseda srednjega in ženskega spola: *sènce*, gen. *sènc*, in *sènc*, gen. *sènci*. Da je beseda preložena iz nemškega *Schläfe*, je že Levstik povedal (Letopis Mat. slov. 1882/83. 237).

Skúla, e, subst. f., Zahngeschwür (v tem pomenu se beseda sliši po Štajerskem, gl. Slov. Glasnik III. 1859. 54); Ausschlag (po Tolminkem, gl. Slov. Glasnik III. 1859. 166). K temu prideni iz Erjavčeve potne torbe še: *skúla*, f., tvór, uljé, ogrèc (ako je gnójen). Vas Krn. Letopis Mat. slov. 1880. 187. Ruščina pozna: *skulá*, f., čeljust; bokovaja čast nosa; ličnaja prostudnaja boléznó i opuchóv vó licé, na šeč, puchlyja železý, zaušnica ipr., takže vedé, čirej (Dalb, Tolkovyj slovarb IV. 218). Béloruski *skúla* Geschwür (Miklosich, Etym. Wtbch. 304: skula 1.). Na omenjenem mestu spravlja Levstik z besedo *skúla* v dotiko tudi stsl. *skolbka*, srbski *skoljka* Muschel. To je pač nemogoče (prim., kar piše o ti besedi K. F. Johansson v Kuhn's Zeitschrift für vergl. Sprachforschung d. idg. Sprachen XXX. 435 nasl., kjer se proti Miklosichu, ki ima to besedo za tujko, poteguje za Fickovo razlago, da je beseda domača in sorodna z lat. *siliqua*, ter misli, da je

razmera med *skala* in *skoloka* ista kakor med lat. *silex* [*scilic—] in *siliqua*.) Tudi je treba gotovo ločiti od besede *škula* r. *škulo*, m., Geldbeutel, nsl. *škulj*, m., nekaka luknja; prim. o poslednji besedi Miklosich, Etym. Wtbch. 304: skula 2. Dalje piše Levstik l. c.: »Od besede *skula* je tudi novoslovenska pohabljenka *šola*, f., otók na človeške in konjske čeljusti.« Jaz mislim, da je beseda *šola* vzeta iz nemščine; prim. srvn. *schule*, *schüle*, f., eine Maulkrankheit der Pferde (Lexer, Mittelhochdeutsches Handwörterbuch s. v.). Praša pa se, ali si niso morda tudi Nemci izposodili te besede iz slovanske oblike *skula*?

Slipovka, e, subst. f., Knirps, Zwerg (Leskovca pri Litiji). Temna beseda. *Splaz*, adv., prav za prav *vzplaz*. Erjavec v Letopisu Mat. slov. 1880.

190 piše: *splazi*: vse vprek, in Bausch und Bogen; drugod pomenja ta beseda to, kar *skoraj* beinahe (Temljine, Cirkno).

Srąga, e, subst. f., cink na juhi, Fettagge (Šmartno p. Litiji). Prim. Miklosich, Etym. Wtbch. 316: sorga 2. Teško bo to domače.

Srénj, *srénja*, subst. m., Eisstoss (Podgorjane, kjer izrekajo *srénj*; drugod pomeni ta beseda Schneekruste (Šmartno p. Lit.) Prim. Miklosich, Etym. Wtbch. 294: sernü : stsl. srěny weiss. — Podgorjane poznajo tudi besedo *sréž* (izr. *sriž*) v pomenu Treibeis: *wóda yřè w sriž* das Wasser geht mit Eis. Prim. Miklosich op. cit. 318: srég —.

Strézav, a, o, adj., trezen (Temljine). Stsl. *trězvъ*; nsl. *stréziv* pri Megiserju.

Šáftik, adj. indecl., neugierig (Bolc). — Bavarski *gescháftig*, adj., befehlerisch, anmassend (Schmeller-Frommann II. 380); tirolsk. *g'schaftig* (Schöpf, Tir. Idiotik. 587).

Škzděnc, a, subst. m., studenec (Barkovljane). Pred glasniki najdeš *k* namesto *t* tudi v štaj. *proki*, *proke*: proti. Prim. zgoraj *áklcs*.

Škribati, *škribam*, verb. ipf., biti klinec (otročja igra; Temljine). Primorski Lahi in goriški Slovenci imenujejo to igro *pándolo*, Čehi *špaček*, češki Nemci pa *Titschkerl*, kar bo najbrž in slovanščine. — Odkod je *škribati*, ne vem povedati.

Trénta, e, subst. f., hlebec kruha, ki se daje in jé po pogrebu (Škofja Loka). To je iz nemškega: bav. *Brod-Triendl* weisses Milchbrod (Schmeller-Frommann I. 667).

Trépast, a, o, adj., isto kar *trápast* thöricht, dumm, blödsinnig. Celjane, kateri ravno tako kakor Kranjci neumne ljudi imenujejo *trépaste*, rabijo tudi dva samostavnika, od katerih je *trépast* izpeljan, namreč *trép*, *trépa*, m., in *trépa*, f., oboje v pomenu: verrückte Person, Cretin. Zadnje najdemo tudi že pri Jarniku, Etymologikon 193,

prvo pri Janežiču. Bavarci imajo *Trappal, Tráppál, Träppelciu* blödsinnige Person (Schmeller-Frommann I. 672). Vse to je od srvn. *trappe* subst. m., einfältiger Mensch, Tropf (Lexer, Mittel hochd. Handwörterb. s. v.).

Trépká, e, subst. f., ein flacher Schlag mit dem Waschbläuel (Podgorjane). Janežič ima: *trépká* Waschbläuel. — Prim. Miklosich, Etym. Wtbch. 361: *trep* 2.

Trébjé, a, subst. n., prostor v rásóhi, to je, med dvema véjama, Gabel, Zwisel (Vrhnika). — Miklosich, Etym. Wtbch. 361: *trébjes*, ima iz Ribnice: *trobje*, gen. *trobjesa*, gabelförmiges Holz. Erjavec v Letopisu Mat. slov. 1880. 196 ima še te sorodne besede: *trábje, a*, (Volče); *trabje, trabjésa* (Loški potok); *trábelj, tráblja* (Lašče); *tráp, trápi*, f. (Šempeter); *trébje, trebjesa* (Ponikve na Št. Viški gori), *tréblji* (Krn): „on dél voza, ki je vtaknjen mej podvóz in mej ôplen“.

Ujédati se, ujédam, verb. ipf., zanken, streiten, Worte machen (na Kranjskem); na Krasu pravijo: *prejédati se*. — Miklosich, Etym. Wtbch. 98: *jad* 1.

Ukolájsniti, ukolájsnem, verb. pf., ertappen, erwischen: ta je ukolájsnil, da je o pravem času šel tje: der hat es getroffen, dass . . . (Celje). Podstava je *kol*: koljem, klati.

Uméden, ena, o, part., herumgetrieben, ermüdet (Obloke na Tolminskem). To je od *umesti*, koren *ment*, stsl. męta, męsti turbare. Kakor v drugih glagolih vrste I. 1., prehaja tudi v tem korenski *t* v *d*: *médem* ich rühre, *medélo* Rührstock; prim. *plédem*, *gnjédem* namesto *plétem* itd. Odkod ta *d* namestu *t*? Po analogiji glagolov, v katerih je *d* korensk: *krádem*, *brédem*, *blédem*, *pádem*, *sédem*, *prédem*, *bódem* i. t. d. — Te in enake oblike so tudi vplivale na part. praet. II., da sta *d* in *t* pred *l*^{om} ohranjena. Tega ne smemo smatrati za Bog vé kako starino: na brižinske spomenike se v takih vprašanjih ni preveč zanašati. Posebno gorenjski pisatelji so oblike *pletel, pletla, padel, padla*, nam. *plel, plela, pal, pala* širili, in dan danes so te v naši književnosti skoraj edine v rabi. Prim., kar piše Krek o tem (Einleitung in die slav. Literaturgesch.² 241.242).

Úsad, usáda, subst. m., Erdabrutschung. Prifarci pravijo: *úsad se je zadržev* es fand eine grosse Erdabrutschung statt; *usádl se je* es fand eine kleine Erdabrutschung. eine Erdabrutschung überhaupt statt. Prim. Miklosich, Etym. Wtbch. 289: *sed* IV.

(Konec prihodnjič.)

„Rošlin in Vrjanko.“

Povest.

Spisal Janko Kersnik.

VIII.

Za lepim večerom je prišlo krasno jutro; le ostanki goste megle, ki so se dvigali še semtertja iz ovinkov globoke soteske, spominjali so deževja prejšnjih dni.

Major je zgodaj vstal, ogledal si kôsce, ki so zarana začeli kositi otávo po brégu nad Krko, in se je po zajutreku pušê izprehajal po širokem prostoru pred gradom. Spomnil se je, da pride danes »pót« Jurica.

Ta Jurica, ali bolje »pót«, kakor so ga nazivali vsi po stari navadi, bil je mož posebnega pôsla. Promet po cestah, v katerih obližji se vrši naša povest, ni bil takov, da bi si človek mogel omisliti vse pótém javnih prometnih pomočkov; pošta je bila daleč in drugi vozniki tudi niso vozili vsak dan v mesto. Kar se torej ni moglo dobiti tem rednim pótém, vse to je priskrbel in prinesel Jurica, ki je zahajal vsak teden po jedenkrat in če je bila sila, tudi po dvakrat v mesto. Pôsel njegov je bil sicer skromen, kakor le môči. Prvi dan je povprašal pri boljših gospodarjih, po gradovih in farovžih, je li treba česa prinesiti; drugi sosedje, katerih ni štel med boljše naročnike, prihajali so sami k njemu z naročili. Druzega dné je zarana odrinil v mesto, vrnil se pozno v noči domóv in tretji dan je zopet raznašal in oddajal naročnikom, kar jim je bil prinesel. Pošten je bil in natančen in navidezno zadovoljen z vsakim darilom in plačilom, katero je prejel za svoje delo. Na videz — samó! Za hrbtom pa je rad zinil kako pikro in ostro besedo, ako se mu je zdelo, da je dobil premalo. In še jedno slabo svojstvo je imel: molčati ni mogel, ako je zvedel o kaki skrivnosti, in posebno tedaj je bila izkušnja najhujša in nepremagljiva, kadar je v svojem uradnem pôslu dobil kako skrivno naročilo. Sevê — to so bile časih zaljubljene reči, in če se jih je na kakov način iznebil, storil je to — kakor je sam dejal — »naj bode v imeni božjem!« S tem si je do dobrega potolažil vest.

Danes je bil dan, ko je moral priti »pót« po naročila, in major je imel več tacih, takó tudi majorka za svoje gospodinjstvo. Kakor skoro vselej, takisto se je tudi danes Jurica prigugal oprtiv s košem

in kratko pipico med zobmi točno ob osmih na prostor pred gradom, pozdravil pohlevno gospoda ter povprašal, bode li zánj kàj naročil.

»Otáva se bo pa lepó sušila — in se bo!« pristavil je z zadovoljnim smehom in iztrkaval pepél iz pipe »púšpanke«.

»Če ne bo zopet kàj deževja!« menil je major malomarno in narekoval potem Jurici, kaj naj prinese zánj iz mesta. Pot je izvlekel zamazan kos popirja in kratak debel svinčnik, obliznil ga dvakrat ter potem vestno z velikimi, nerodnimi črkami napisal čudne, samó njemu umne besede, poleg katerih je postavil potrebne številke, ki naj bi tudi samó njemu umno značile mero in ceno naročenih stvari. Denar, ki mu ga je zánje porinil major, spravil je v veliko listnico.

»Sedaj pa pojdi še h gospé!« velel je pl. Lukič.

Jurica se je obotavljal. Vteknil je natlačeno, a neužgano púšpanko v levi žep, obesil koš na desno ramo, in nekolikokrat poskusil zakašljati.

Major je dobro poznal ta znamenja, obrnil se stráni in zazvižgal Črtu.

»Gospod!« pričel je Jurica in sladek smehljal mu je legel okrog obrutih usten; »gospod, tam doli za lazom leží par drobnih vejic — no, v koši bi jih nesel domóv — od tistega hrasta so, ki ste ga óni dan posekali za gred v hlevu; bi li smel vzeti tisté vejice?«

»To niso vejice, tudi ne veje; to so débla, kaj boš ž njimi? Nesti jih ne moreš, peljati bi jih moral!« menil je gospod pl. Lukič ter se nasmehnil dobrovoljno.

»I, jih bom pa odpeljal, ako ukažete!«

»Ne, potrebovali jih bomo samí; tam doli bomo jéz popravljali, in tam bodo — kakor navlašč!«

»Ej, saj jih nečem zastonj! Plačam, ali pa — pridem kosít — drugo leto — na senó; tisto ni takó lahko, kakor otáva. Ali pa pojdem nekolikokrat zastonj v mesto!«

»Ni treba!« zavrnil je major in odhajal. Védel je, da Jurica ne bi prišel niti kosít, niti ne hodil zastonj v mesto.

»I, no, jaz sem le mislil, da ne boste potrebovali tistih vejic; ako pa so domá potrebne, potem sevéda. — I, kaj pa tisto rakitovje za Krko — gospod?«

»Zdaj ne zmrzuješ! Čakaj, na zimo bodeva govorila!«

Jurica je potegnil še levo narámnico náse in se obrnil proti grajskim vratom.

»Mladí gospod so góri — sevé —« dejal je na pol vprašujúc, na pol prepričan, da je takó.

»Dà, gòri!« odgovoril je major, a zdajci ustavil korak. »Kaj pa bode?«

»Ej, nič! Naročili bodo morda kàj!«

Graščák je poznal vse Juričeve slabosti in navade, in zato tudi sedaj takoj védel, da teží neka skrivnost potovo občutno srce. Stopil je nazaj k njemu ter velel:

»Kaj imaš? Povej, govòri!«

»Hm, hm!« mrmral je Jurica in stopal zaporedom sedaj na desno, sedaj na levo nogo; »no, pa za božjo voljo, ne povedati! Dostikrat ste mi dobro storili, gospod, pa vém tudi, da boste molčali. I -- pa saj tudi ni nič takega!«

»Povej, pa ne blebetaj toliko!« silil je graščák nejevoljno.

»I, pisma imam tu, dvoje pisem!«

»Pokaži!«

Jurica je z levim očesom premeril vsa tostranska grajska ókna, potem pa šel počasi v senco pod lipo. Tam je izvlekel iz listnice dvoje pisem in obé vedno »hm, hm« mrmraje in sramežljivo smehljuje pomolil majorju. Ta je pogledal naslova in z glasnim smehom vrgel pismi Jurici v roko.

»Ha-há, za oba gospoda! Odkod pa je to?«

»Z Griča!« šepnil je Jurica in se tudi smijal.

»Nesi ji, kamor ji imaš nesti!« dejal je major malo osorno in odšel proti dolini.

Jurica pa je stopil v grad.

»Preklicana dečka!« godrnjal je major sam v sebi. »Pa še ta doktor! Védel bi pa vender rad, s kom si dopisujeta. No, čakaj!«

Krenil je proti cesti in se šetal potem ob Krki; védel je, da se Jurica tódkaj vrne.

A solnce je bilo že visoko na nebu in graščák je stal s slamenikom v roki pod košato jelšo in si pahljal vroče čelo, ko se je vrnil Jurica. Kòsci so bili redovjè že preobrnili.

»Kaj sem pravil, da se bo dobro sušilo — in se bo!« govoril je pót zadovoljno.

»Ali si opravil v grádu?« vprašal je major.

»Opravil, gospod!«

»In tisti — tisti dve pismi?«

»Oddal!«

»Ha-há, neumnosti, otročarije!«

»I — no, mladi ljudje! Takega je dosti na svetu!«

Jurica si je užigal púšpanko, težko vlekkel iz nje in v tem nadaljeval:

»To pa rečem — dosti sem že znosil takega — blagá; no — slábo ni! — To pa rečem: če Vodétu prinesem stot solí, dal mi bode osem gróšev, pa morebiti kozarec vina, Martinec tam dôli pa mi dá za stot usnja dvajset krajcarjev — no, vse je dobro, kar se dobí — to pa rečem, takšno blagó, takšno pismo, to je najbolje; tista Vodétova Rezika, ki je na Gorenjskem omožena in se ji dobro godí, dala mi je časih za takšno pisemce, ki je ne čutim, ako je nesem — po celih šest gróšev!«

»Kdo ji je pa pisaril?«

»Ej, sam ne vém! Pri žolnirjih je bil, ki so tu svet merili. Pa zdaj se ji dobro godí, omožena je dobro, otroke ima, bogatega možá — «

»Kaj pa Mánica?« vprašal je nehoté major malo radovedno.

»Ta pa ne, ta pa ne! To pa rečem — zánjo pa še nisem nese pisma!«

»Saj bi bila tudi nespametna, ako bi ti katero zaupala — Jurij!« rekel je gospod Lukič ter osorno velel: »Pokaži, kje imaš pismi, ki ji neseš na Grič!«

Jurica je hotel sprva tajiti, a videl je, da sedaj z majorjem ni mnogo opraviti.

»I, ker je že znano, naj pa pokažem,« mrmral je in pokazal graščáku pismi.

Ta je pogledal naslova in potem zopet s posiljenim smehom vrnil lista Jurici.

»Neumnosti, otročarije,« ponavljal je čestokrat.

Šel je počasi proti dômu in mahal s svojim slamnikom. Zdajci se obrne.

»Ti, Jurica, čuješ?«

»Kaj — gospod?«

»Tiste veje, tista hrastova débla — tam dôli za lázom saj več — tisto le poberi!«

»Hvala, hvala Vam! Bom pa kàj storil za to!«

»Vraga boš storil!«

Takó sta se razšla. Jurica vesel in zadovoljen, major pa sedaj čemeren — in jezen.

»Doktor naj pač ima guvernanto — tođa Pavel, Pavel s Hahnovo — to bi utegnilo biti še resno — in to bi bilo neumno — kleteo neumno!«

Takó se je jezil korakajoč v klanec proti grádu,

IX.

»Pavel, pojdi z máno! Govoril bi rad par besedij s teboj!« dejal je stari Lukič svojemu sinu, ko so po opóludanskem obedu vstajali od mize.

Pavel in doktor Božan sta se začudena ozrla v majorja, a prvi je le dejal: »Tako, takoj!« in odložil užgano smodko. Božan pak je šel v svojo sobo. Major je bil tudi že zunaj in Pavel se je obrnil k materi ter vprašal:

»Kaj pa je, kaj se je zgodilo?«

»Ne vé, ne znam!« zavrnila je ona tudi začudeno.

Pavel je na to hitel za očetom.

Ta je prišedši v svojo sobo postavil užgano pipo na mizo, navlaš zato pripravljeno, uteknil roke v žep in se naglo obrnil k ustopivšemu sinu.

»Pavel, take neumnosti so prav odveč, nepotrebne in nepoštene! Kaj hočeš?«

Govoril je to naglo, kar bruhoma ter niti pogledal ni sina, nego oči upiral v tla.

»Kaj pa?« vprašal je Pavel malodušno; nekova prirojena slutnja ga je učila pravo.

»To dopisovanje — z óno — z óno — z óno — Hahnovo! Čemu vse to? Kaj bo iz tega? Pústi dekleta v miru!«

»Oče, jaz jo ljubim!«

Pavel je dejal to mirno, vendar ne več takó malodušno, kakor je bil prej povprašal. Čutil je, da mu rase pogum.

»Ljubiš? Pavel — pomisli, kaj bo iz tega? Kaka razmera? Nobena razlika v vajinih letih — kaj hočeš kdaj ž njo?«

Ta razlog je bil Pavel čul že iz Božanovih ust, zato ni prav nič vplival nánj.

»Nezmisel to! Že zdaj misliti resno na — ženitev morda? Vsaj jaz sodim, da si pošten in da pošteno misliš?« pravi Ivo, sedaj ravno nasprotno trdeč, kar je bil sprva rekel.

»Dà, pošteno — oče!« pritrnil je Pavel.

»Pošteno, pošteno!« rójil je stari major in jel stopati po sobi góri in dóli. »Ti še pošteno misliti ne moreš, ker si premlad, preneumen, preotročji —!«

»Oče!« vzkliknil je Pavel.

»To razmero bom končal! Ne, ti jo boš končal, sam moraš konec storiti — jaz zahtevam to!«

Sin je umolknil.

»Čakaj, da mirno govoriva!« povzel je zopet major. »Ti si mlad, priden, vésten, pred seboj imaš jasno, odprto pot v življenje, in glej, — Pavel, Pavel —«

Zdajci se je stari oméčil in govoril potihoma, skoro šepetaje:

»Glej« — dejal je počasi, »o tebi mislim in sanjam, da boš še do posebnega vzrasel! Najin jedinec si — nikar ne varaj upanja mojega!«

»Oče, zakaj bi je varal, ako ljubim Zorko?«

»Ker si boš s tem uničil prihodnjost svojo! Studiraj, úči se, pripravljaj se, da boš kdàj kàj veljal med nami. Ne veš li, kaj je moja najljubša misel? Videti te kdàj med ónimi, ki so prvi v domovini naši. To dosežeš le, ako vse svoje sile posvetiš tej nalogi. Če se pa hočeš že zdaj vezati na žensko — kje bodo tvoje misli, kje tvoja volja? Čakaj, da bodeš mož!«

Pavlu je sililo nekaj v oči, kakor — solze. Tiščalo ga je v vrátu, da ni mogel ziniti besede. Bil je mehak, rahločuten, a sedaj se mu je zdelo, da mu treba tudi stanovitnosti, trmoglavosti.

V vsem bóji pa se mu je kazala Zorka tem milejša, tem ljubša, čimbolj so se množile ovire, da jo dobode.

»Saj lahko čakam, oče! Kolikor časa zahtevate! To me ne bo motilo v studijah; to bo še boljše, kajti imel bom gotov smoter pred seboj!«

»Ne, ne, nikdar ne!« zagrmel je sedaj major v silni razburjenosti; »a jaz ne maram, da bi se ta — Hahnovka kdaj šopirila tu ob meni! Čuješ li? Tega nečem! Pameten bodi, Pavel! Ti boš dobil dve ženski v hišo, obe skupaj nimata ničesar, stára bi le hčer rada spravila v gorko zavetje; — kaj ljubezen, ljubezen — ti si zaljubljen — dà, ali óni dve sta samó interesirani, samogòltni.«

Stari Lukič je bruhal to iz sebe in tekal semtertja.

Pavel je trdovratno molčal. Pri zadnjih očetovih besedah se je burno zgenil, toda zinil ni besedice. Ljubil in spoštoval je očeta nad vse, in sam si ni bil nikdar v svesti, da bi moglo to nasprotje, ki se je sedaj borilo v njem, namreč ljubezen in spoštovanje do očeta in ljubezen do óne deklice, biti takó bridko, takó bolešno v svojem bóji.

A kaj je bilo to?

Major je bil zdajci sam ves mehak.

»Prosim te, Pavel, obljubi mi jedno: da se ne zavežeš z nobeno besedico, nobeno —! Obljubi mi! Ali si morda že zavezan?«

»Ne, nikakor ne!« zavrnil je sin z jasnim licem.

»Torej — Pavel!«

Stari je položil roko na sinovo ramo in se sedaj prvič ozrl v njegovo okó; ali oče je povetil pógled svoj. Nekaj je zmagovalo v njegovem srci in to je bilo jasno videti, da je zmagoval — oče.

Pavel je bil vrl, dober, odkrit — toda dokaj lehkóživ in lehkomiseln. In uprav ta lehkomiselnost je bila tu zaveznik očetov.

»Ne bom — brez tvojega dovoljenja!« dejal je potihoma nekoliko trenutkov potem.

»Hvala ti — Pavel!« odgovoril je major in se obrnil k oknu, da skrije solzo, ki mu je silila v okó. — —

Mladi Lukič je odšel, ne da bi več izgovoril besedo. K Božanu ni hotel, ampak v svojo sobo se je zaprl, vrgel se vznak na posteljo, in dolgi dve uri zrl takó v pisan strop nad seboj; zazdelo se mu je časih, da mu neznosna bol sili v srce, da ni prav to, kar je očetu obljubil, toda potem si je dejal, da ta obljuba vendar ne pomenja ničesar, kajti — vezati se, tega ne sme, a ljubiti jo sme še vedno — to deklico, katere milina mu je polnila dušo. Ali — Ana! Kaj poreče gospá Ana? Ako ji razodene resnico, potem ne more, ne sme več tjà; molčati pa, tajiti, legati se — to je vse nemóžno.

»Ali jo pa res ljubim takó, da bi dal zánjo vse življenje svoje, vse — dušo — vse — kar imam, kar premorem?«

Ta misel ga je hipno naudala.

Pa udušil jo je zajedno. O tem ni hotel premišljevat. Rekel si je potihoma, skrivno in potem skoro glasno: »Dà! Ljubim jo takó!« vendar po volji mu nista bila misel, niti odgovor. Nesrečna ljubezen, vsa poezija, ki tičí v nji, in o kateri je tolikrat čital in sanjal, na drugi strani pa junaštvo, ki podira zapreke, vse je mahoma vstajalo pred njim, in ko je hotel vzklikniti: »Dà, dà, tudi jaz bom takó ravnal — moja mora biti!« — palo je vse na kup, ves pogum, vsa energija, in ta mladi, kreplki, lehkóživi in lehkomiselni Pavel je iztegnil roki in vzdihnil: »Ne morem, ne smem!« — Takó je ugibal dolgo, dolgo; a čim delj je to trajalo, tem bolj temni, tem menj odločni so bili ti pojavi in ko je Vid pozno popóldne potrkal na njegova vrata, skočil je brzo in skoro zadovoljen raz posteljo in hitel odpirat.

»Vrbljenska kadeta sedita pri Vodétu in pijeta! Poslala sta po naju«, dejal je Božan in vprašujúc ozrl se v tovariša.

»Prav takó! Pojdiva dóli!« silil je Pavel in iskal po kotih páli-
čice in klobuka, pa menda bolj zato, da bi skrnil rdeči svoj obraz
tovarišu.«

Vid je opazil to, toda ni hotel povpraševati.

»Osedlájva konja«, menil je doktor, »jaz bi šel še malo dalje;
vrnem se kmalu!«

»Oh — dobro, dobro!«

»Morda bi šel ti tudi?«

»Jaz — na Grič — ne, jaz ne grem danes!«

»I, na Grič tudi jaz ne pojdem —« smijal se je Božan, »osta-
nem v ónem gozdiči pod Gričem!«

»Dobro zabavo!«

Ko sta dirjala proti Vodétu, vprašal je vender Vid: »Si li go-
voril z očetom?«

»Govoril!«

»In?«

»Ej — molčiva danes; — jutri, če hočeš! Huj, lisec!«

Pavlov konj je planil v skok in v malo trenutkih sta bila pri
Vodétu, kjer sta sedéla oba kadeta v družbi že pijanega Štupe.

Vid je urno jahal dalje; Pavel pak je prisedel k ónim trem.

»Pride kmalu! Kobili treba malo pota!« izgovarjal je mladi
Lukič prijatelja.

Ko se je vrnil Božan, bila je že temna noč.

Štupa ni več govoril, nego le še meketal ter Pavla pital go-
spodom baronom. Kadeta sta silila v Mánico, Pavel pa je v jednomer
natakal in napival vsem z odkritim namenom, upijaniti jih do dobrega.
Le časih, če se mu je zdelo, da hoče jeden ali drugi kadetov Mánico
objeti, ozrl se je malo jezno tja ter velel: »Pijmo!« Sam je imel že
težko glavo.

Božan je takoj umel Pavlovo namero in vrlo pomagal. Rano-
celnika so spravili spat v gorenjo sobo, kadeta sta se pa odpeljala
z Vodétovim vozom; njiju hripavi dvospev se je razlegal po dolini,
in na vrtu ostali trije — Božan, Pavel in Mánica so se glasno
smijali.

»Sedaj pa še ti pij, Vid!« silil je Pavel ves razvnet.

»Ni treba siliti!«

»Kakó si se imel?«

»Nič, bedarija! Ni je bilo!« — zavrnil je Božan, zapazivši da Mánice ni več pri mizi.

»Ha-há! Čudno!«

V Pavlovih besedah je zvenelo neko skrivno veselje ali škodoželjnost, češ — tebi se tudi takó godi.

Doktor se ni zmenil za to, nego pričel pogovarjanje s starim Vodétom, ki si je bil velel. prinesiti svojo na večer obično črno kavo na vrt ter prisedel k prijatloma.

Pavel pa je zapazil Mánico na drugem konci vrta ob ograji, obraseni z gostim vinskim trsom. Temno je bilo tam in le zvezdic svetlobo je brlela skozi listje.

»Kaj premišlujete?« dejal je stopivši k deklici.

»Ničesar! Kaj čem premišljevati?«

»Da smo takó neródni, takó pijani — danes!«

»Saj Vi niste!«

»Skoro! Oh, ne — nisem — Mánica!«

Prijel jo je okoli pasú in potegnil k sebi.

»Mánica — me li res ne ljubite? Jaz te imam rad, takó rad, Mánica!«

»Pustite me — saj imate drugo!«

»Nimam je več — to je vse pri kraji, vse končano!«

»Kdaj?« rekla je deklica in nekoliko odstopila.

»Ne vprašuj, Mánica! Vse je končano! Jeden poljub, srce moje, samó jeden poljub!«

Dala mu ga je res, in prsi so se ji dvigale od same radosti in razburjenosti.

Ko se je Pavel vrnil k mizi, izpraznil je v dušku svoj kozarec, Božan pa se mu je sredi pogovora z Vodétom zlobno nasmehnil.

(Dalje prihodnjíč.)

Popravek. Na 199. str. 1. in 17. vrsti in na 200 str. 20 vrsti naj se vselej namesto »majorka« postavi »polkownica«.

Akrostihon v Prešérnovih sonetih.

Spisal L. Pintar.

I.

Akrostihon ali akrostihida se zove pomemben vzpored v začetnicah posameznih verzov kake pesmi, oziroma pesem, v kateri se začetnice zaporednih verzov dadó s pomenom čitati izrazujoč n. pr. kako géslo ali pa ime tistega, komur pesnik svojo pesem posvečuje ali čegar spominu jo nameni.

Pri Prešérnu ¹⁾ je bil zasledil v 27. sonetu („Poezije“ pag. 153.) pokojni Levstik ²⁾ skrit akrostihon „Matevžu Langusu“ ter takó omogočil razlago tega zamotanega in težko razumnega soneta, katero je podál potem prof. Levec v „Ljublj. Zvonu“ (II. pag. 568. nasl.). Skrit akrostihon pravim, kajti navadno je akrostihon označen z debelejšim tiskom akrostihičnih začetnic, kar se pa v Prešérnovih „Poezijah“ ni zgodilo. Da ga je Levstik vendar našel, to je bil pač srečen slučaj.

Drug akrostihon pa se nahaja (kakor znano) v sonetnem vencu; v tem akrostihu poklanja Prešeren svoj sonetni venec „Primicovi Julji“. V „Poezijah“, izdanih leta 1847., imajo sicer le začetni verzi štirinajstih venčevih sonetov akrostihon ohranjen, v magistralu pa ga je pesnik menda nalašč uničil, izpremenivši nekoliko 1., 7., 10. in 11. verz. (Priméri o tem tudi „Jezičnik“ XVIII. pag. 50.). V Jurčič-Stritarjevi izdavi (pag. 173.) je „magistrale“ zopet sestavljen natančno po začetnih verzih sonetnega venca takó, da je iz njega lahko posneti akrostihon. Dasi pa je Prešeren v nekaterih natiskih magistrale („Poezije“ pag. 147.) zmedel ter takó akrostihon uničil, vendar je sam na to opozoril, da ima v pesmih svojih vpleteno ime svoje

¹⁾ Opravičiti se nam je, zakaj smo zadnje čase pesnikovo ime spet začeli pisati »Prešeren«, namestu Levstikove oblike »Preširen«. Odločili smo se za prvo pisavo, ker je g. p. Stanislav Škrabec že leta 1881. („Kres“, I., 520) neovržno dokazal in dokaze svoje letos razširil in znova podprl („Cvetje“, VIII., zv. 7. in 8.), da je jedina prava pisava »Prešeren«. Navedena razprava v „Kresu“ je tudi pri Levstiku samem omajala vero v „Preširna“, in o neki priliki, ko sva se z Levstikom l. 1882. razgovarjala o novi izdavi Prešérnovih poezij, rekel je podpisnemu uredniku: „Škrabec najbrž pravo trdi in pisati nam bode odslej „Prešeren“. Ko se na to jaz naglas zasmejem: »Kaj pa porekó ljudje, ki si jih ti zbegal s svojim „Preširnom!“, obrégne se Levstik náme: „Naj porekó, kar hočejo! Mene nikoli še ni bilo sram priznati, da sem se v čem zmotil; a sramota bi bila záme še delj trdovratno trditi kaj, o čemer sem prepričan, da ni več res!«

Ured.

²⁾ Od v éš č e strani se nam tudi poroča o tej stvári: „Da je omenjeni, slavnemu slikarju Langusu posvečeni sonet „akrostih“, opozoril je Levstika najprvi l. 1876. prijatelj njegov in Vaš sotrudnik Jos. Cimperman, in kakó je ta sonet umeti, razložila je pokojniku pozneje sama Prešérnova hči, gospodična Ernestina Jelovškova.“ Ured.

oboževanke. To nam pesnik napoveduje že v gazeli: »Pesem môja je posóda tvôjiga iména« (pag. 117.), v kateri pravi:

„Na posódi v zlátih čérkah sláva se bo brála
Od naróda do naróda tvôjiga iména“ . . .

in: „Bòlj ko Délie, Koríne, Cíntie al Lávre
Bi biló pozábit' škóda tvôjiga iména“.

Še jasneje nam pa pesnik to pové v sonetu, ki stoji (»Pozzije« pag. 148.) takoj za sonetnim vencem, namreč v sonetu: »Ni znál molítve žláhtnič térde gláve«. Kot primeró obsezata prvi dve kitici tega soneta legendo o trdoglavem viteziči, ki se v trdoglavosti svoji ni bil mogel naučiti nobene druge molitve razven začetka angeljevega pozdravljenja, jedini dve besedi: »Ave Maria« (»Pozdravljena bodi Marija!«). Kar se je bil navadil z velikim trudom, to da je molil vedno z iskreno gorečnostjo. Po smrti pa da je iz njegovega groba pognala »róža zála«, ki je imela na cvetnih svojih listih z zlatimi črkami napisani besedi kratke srčne molitve: »Ave Marija«. (To je bilo čudo!)

Sličnost tej primeri nam podaja pesnik v zadnjih dveh kiticah. Pesnik pravi: »Noč in dan pojem jaz v ognjeni pesmi le tvojo hvalo, opevam le tebe, sicer nobene Evinih hčerâ: ni čudo torej, da mi je pred smrtjo (predno je smrt ugasila močni plamen moje ljubezni — moč plamena, ki se razodeva v ognjeni moji pesmi) — — čisto naravno je tedaj, da mi je pred smrtjo iz srca vzrasel venec, v katerem je brati tvoje ime —: oprosti mi torej, da sem ti povil (sonetni) venec, ki nosi akrostihično zvrščene črke tvojeja imena«. —

Ta sonet je torej smatrati za epilog sonetnemu vencu, in zató ga je Prešeren v svoji zbirki uvrstil tudi takoj za sonetnim vencem. V njem se pesnik takórekoč opravičuje pri svoji izvoljenki, »Primicovi Jul'ji«, zaradi tega, ker se mu je v sonetni venec vpletlo njeno imé.

II.

Da legenda, na katero je Prešeren naslonil primeró svojega soneta — legenda o trdoglavem žláhtniči, ni národna, o tem, menim, ni treba nikakega dokazovanja. Torej je morala pač Prešérnu znana biti iz knjige, in sodil bi, da se je naš pesnik ž njo seznanil pri nemškem pesniku Juliji Hammerji (1810-1862). Dokazati sicer tega ne morem, ker mi ni znano' kdaj in kje bi bil Hammer svojo legendo prvič izročil v javnost. Le sumim takó, četudi je sevéda mogoče, da sta jo oba zajela iz istega starejšega vira.¹⁾

¹⁾ Snov vsak svoji pesmi sta utegnila dobiti oba pesnika, nevedóč drug za drugega, v oca C o c h e m a „eksempeljnih“, katerih, žâl, nimamo na razpolaganje; na to nekako tudi méri Prešérnova opomnja: „L e g e n d a právi“ itd. Ured.

Vzporedno primerjanje obeh pesnikov na tej legendi pa je vsekako zanimivo, zato podajem blagovoljnemu čitatelju ponatisek Hammerjeve legende; ta slôve:

Ritter und Mönch.

1.	4.
Es war ein Ritter tapfer und fest, Der war des Kämpfens müde worden, Drum trat er in einen frommen Orden, Zu schliessen seines Lebens Rest: Ave Maria.	Die sprach er nun zu jeder Zeit, ¹⁾ Vom Morgen bis es Abend worden, ²⁾ Ein treuer Bruder in dem Orden, Mit grosser Herzensinnigkeit: ³⁾ Ave Maria.
2.	5.
Der Ritter kein Paternoster wusst' Und kein Gebet ⁴⁾ zum Trost im Leben; Da ward ein Meister ihm gegeben, Bei dem er beten lernen must': Ave Maria.	Und als er nun entschlafen war, Ein stiller Greis, ein Lebensmüder, ⁵⁾ Da sangen ihm die frommen Brüder, Das klang gar sanft und wunderbar: Ave Maria.
3.	6.
Doch hat er also schwergemerkt, ⁶⁾ Dass er, wie sehr er sich thät' plagen, Nur die zwei Worte ⁷⁾ lernte sagen, Die Manchem schon das Herz gestärkt: Ave Maria.	In kühler Erd' er Ruhe hatt', Eine Lilie wuchs aus seinem Munde, ⁸⁾ Die gab vom frommen Schläfer Kunde, In Golde glänzt' auf jedem Blatt: Ave Maria. ⁹⁾

Pri primerjanji pod št. 8. ponuja se mi opomnja, da je primerneje, če dá Prešeren roži vzkleti iz srca, nego če jo Hammer vsadi v usta, kajti iz srca (Herzensinnigkeit) je izvirala trdoglavega žláhtniča vroča molitev, naravno torej, da tudi iz srca vzklije lilija z napisom: »Ave Marija!⁶⁾ Sploh je opomniti, da Prešeren v osmih granesih razvije obseg legende skoraj jasneje, gotovo pa lepše in poetičneje, nego Hammer v šestih kiticah.

Konečno bodi še omenjeno, da nas navedena legenda po zunanjem spominja na grško bajeslovno pravljico o Hyakinthu.

MATEJ CIGALE †.

Z daljnega Dunaja nam prihaja žalostno poročilo, da je dné 20. aprila zarana na večno zatisnil oči jeden najboljših sinov Slovenije, g. c. kr. vladni

¹⁾ Ni znal molitve žláhtnič . . . ²⁾ tērde gláve . . . ³⁾ Ko té začétek . . .
⁴⁾ védno . . . ⁵⁾ Od zóra, de se nágne dán k večéri. ⁶⁾ 'z míslí práve . . . ⁷⁾ Ko znébil
dúh se trúpla je težáve. ⁸⁾ de je róža zála 'Z njegóvega sercá skoz grób pognála
⁹⁾ Z napisom zlátilih čèrk: »Maria ave!«

svetovalec **Matej Cigale**, urednik slovenskemu izdavanju državnega zakonika.

Porojen dne 2. septembra 1819. leta v Dolenjih Lomih pri Črnem vrhu na Kranjskem, zvršil je Cigale z izvrstnim uspehom l. 1839. gimnazijo, l. 1841. licej v Gorici, prebil l. 1841/2. v ljubljanski bogoslovnici, potem pa se je učil pravoslovju jedno leto v Gradci, tri leta na Dunaji. Leto 1847. prebil je praktikant pri mestno-deželnem sodišči v Gorici, o novem letu 1848. pa naredil preskušnjo za sodnika v Celovci.

Že na gimnaziji izboren latinec, pomnožil in vsestransko razširil si je bil Cigale svoje jezikovno znanje zlasti s slovanskimi jeziki pozneje na Dunaji in v Gorici. Ko so l. 1848. ustanovili rodoljubi v Ljubljani večji časopis slovenski »Slovenijo«, poklicali so ji za urednika že takrat zaradi pravilne svoje pisave slovečega Cigaleta, ki je poldrugo leto umno uredoval ta list. Toda proti koncu leta 1849. odšel je na Dunaj, da bi pomagal sestavljati pravno terminologijo slovensko in v začetku leta 1850. izročili so mu uredništvo slovenske izdave državnega zakonika, in ta jako težavni, a tudi silno imenitni posel je opravljal nad osemindeset let. Vsak drug pisatelj bi bil imel že tega ogromnega dela dovolj, toda Cigaletova neumorna pridnost in njega bistri um sta nam poleg tega stvarila literarne proizvode neminljive vrednosti. Razven pravoslovne terminologije (1853) in poleg državljanskega zakonika (1853) je uredil Cigale od l. 1854. do 1860. veliki nemško-slovenski *Wolfov slovar*, kateremu se moramo poleg vse zastarelosti v nekaterih stvaréh, še dandanes čuditi, kako je bilo možno uredniku v njem nakopičiti tisti čas toliko bogatega in lepega jezikovnega gradiva. Vrhu tega je leta 1880. izdal »Znanstveno terminologijo s posebnim ozirom na srednja učilišča«, brez katere dandanes, to lahko rečemo, ni možno pisati nobene strokovne razprave slovenske.

Velik je bil vpliv Cigaletov tudi na jezikovni razvoj šolskih naših knjig. Naučno ministerstvo mu je namreč poverilo tiskovni pregled mnogih šolskih knjig, ki so izšle v državni zalogi, in nekatere izmed njih n. pr. slovensko slovnico, dalje prvo, drugo in tretjo nemško-slovensko slovnico je Cigale sam sestavil; druge n. pr. veliki in mali katekizem, slovensko začetnico itd. do dobrega pregledal in popravil. Izdal je dalje Heuflejerjev »Popis avstrijskega cesarstva« (1861); sestavil je slovensko terminologijo za dr. Piskovo fiziko in oskrbel vse imenstvo za slovenski atlant naše »Matice«. Ravno tako je preložil na slovenščino imenstvo raznih tiskovin, katere rabijo našim uradom in izmed katerih je posebno omenjati raznovrstnih poštnih tiskovin. Vsa ta mnogostranska delavnost pa še ni izcrpila vseh Cigaletovih močij. Poleg tega se je pridno oglašal tudi po časopisih slovenskih, zlasti po »Novicah« in po Jančičevem »Glasniku«, ter

umno in bistro pojasnjeval razne slovniške stvari; zavračal je prehitro novotarjenje; učil pisati lepo in pravilno slovenščino; modro je svetoval, kake izraze nam je rabiti za nove pojme. V teh kratkih spisih se nam je Cigale kazal dobrega znalca našega jezika in premišljenega, treznega jezikoslovca. Le škoda, da njegovih naukov nismo vselej poslušali, kakor so zaslužili, in da zlasti njegovih zlatih svétov o besednem redu dandanes uvažuje malo pisateljev naših.

Skratka, Cigale je stvaritelj vsega dozdanjega pravnškega in v mnogih strokah tudi dozdanjega znanstvenega jezika našega. Cigale je s svojimi lepimi deli in modrimi sveti neizmerno vplival na ves razvoj književne slovenščine. In če so se zadnja leta tudi čule tožbe, da državni zakonik zaostaja za sedanjim razvojem našega jezika, pomisliti moramo, da se ni čuditi, ako je po tolikoletni delavnosti napósled tudi staremu in na daljnem Dunaji osamelemu Cigaletu opešala samostvorna sila. To pa nam ne sme motiti sodbe naše, da ne bi priznavali velikih neminljivih zaslug tega vrlega moža, kateremu Bog daj vrednega naslednika.

JANEZ ŠUBIĆ †.

Iz opevane Rénske Palacije nam je dospela pretožna vest, da je dné 25. aprila meseca t. l. umrl sloveči naš rojak, Janez Šubić, akademiški slikar in kr. bavarski profesor na umetniško-obrtnem muzeji v Kaiserslauternu...

Janez Šubić, najstarejši sin izmed šestero živečih otrok l. 1884. umrlega podobarja in cerkvenega slikarja Štefana Šubića in njegove soproge Ane, porojene Kisović, porodil se je v Poljanah nad Škofjo Loko dné 26. oktobra l. 1850. Začetne šole je dovršil v domačem selu, potem pa stopil v ljubljanski gimnazij; toda, ker je bil bolehav, moral je ostaviti študije. Domá, ko je bil nekoliko okreval, lotil se je slikarstva ter hodil z očetom v razne kraje na cerkvena dela. Ko si je pri tem prisvojil potrebne osnovne pojme o izvoljeni stroki, dal ga je oče k pokojnemu slikarju Wolfu, pri katerem se je pripravljaj za bodoči svoj poklic. Od Wolfa je poslal očca Janeza v Benetke na „akademijo delle belle arti“, kjer se je učil in vežbal v slikarstvu tri leta. Tu je proučeval slavne mojstre in nesmrtné njih umotvore stare benečanske šole, zlasti svetovnoznaná čudesa Ticijanovega kista. V tretjem letu je dobil na akademiji diplomu za svoj s kredo narisani karton: „Rafaelova smrt“.

Iz Benetek je šel Janez Šubić l. 1875. v Rim, kjer se je bavil dve leti, završujúc slikarske nauke svoje po vzgledih nedosežnih slikarjev italijanskih. Ondu je izvršil tudi sliko sv. Martina za Š. Mártin pod Šmárijino goro, ki je menda jedna najboljših cerkvenih slik njegovih. Iz Rima je pohodil različne znamenite kraje solnčne Italije, med temi tudi slikoviti Napolj. Na klasičnih tleh hesperidskih se je bil napil óne žive vedrosti, ki odseva iz vseh njegovih slik.

Iz »večnega mesta« se je preselil na Dunaj. Tu se je v Makartovi šoli uril v tehniki moderne koloristike ter sodeloval o cesarjevi petindvajsetletnici pri slavnostnem izprevodu, katerega je osnoval imenovani veččák v tajnostih očarujúčega kolorita. Pozneje je risal posnetke tega izpreveda za album, kateri je naročilo dunajsko mesto ter izvršil samostojno skupino: trgovstvo.

L. 1881. poklicali so bratje Čehi Janeza Šubića v Prago, da jim pomaga okraševati veličastno njih »Narodno divadlo.« Ondu je proizvel razne slike. V velikem gledališkem fojerji je naslikal jedno izmed treh plafondnih slik, predočujúčo »Propad«; potem dve luneti: »Otava« in »Žalov« iz Aleševega ciklusa, v katerem predstavlja v štirinajstih postajah potovanje češkega junaka po domovini svoji; dalje izmed četvorice velikih obrazov na stenah glavnega fojerja dve sliki: »Život« in »Zgodovino«. Vrh tega je naslikal akvarelno sliko za »album čeških umetnikov«, katerega so poslednji o Njiju poroki poklonili cesarjeviču Rudolfu in presvetli Njegovi soprogi. Z navedeno sliko, predstavlujúčo mlado deklico, ki se pogovarja z Amorjem, »dosegel je«, po izpovedi nedavno umršega dra. Tyrša, »slovenski slikar v tem žanru palmo med vsemi ostalimi deli.«

Ko je pogubonosni požar v »Národnem gledališči« češkem baš pred slovesnim njegovim otvorjenjem, uničil malone vsa dekorativna dela, umaknil se je užaljeni naš umetnik na svoj dom v Poljane. Tu je izdelal pet oltarnih slik za poljansko podružnico, romarsko cerkev sv. Volbenka, stoječo nad cesto med Škofjo Loko in Poljanami.

V tem so vztrajni bratje Čehi nabrali zopet novih doneskov za dovršenje svojega gledališča ter l. 1883. znova poklicali Janeza Šubića v zlato Prago. In tu je popravil vse slike, katere je poškođoval ogenj ter naslikal še štiri nove podobe in sicer: »Renaissance«, »Zlati vek«, »Propad« in »Lumir«. Te Šubićeve slike, ki so proizvedene z mojstersko tehniko, ugajale so vsem poznavateljem umetnosti. Razni češki listi so prinesli o njih ob otvorenji »Narodnega divadla« jako laskave ocene. In po tem njegovem uspehu je naročil mestni zbor praški Janezu Šubiću, da mu okraši fasado nove mestne vodárne. Tu je naslikal razne podobe iz časa švedske vojske,

n. pr. P. Plachycha, Coloreda, Königsmarka i. dr.; potem tedanjega mestnega župana, različne meščane, dijake i. t. d.

Iz Prage se je preselil Janez Šubič zopet na Dunaj, kjer je slikal za privatna naročila. Med drugim je izvršil podobo »Prodajalka ovočja«, katero je kupil znan dunajski bankir. V sredi teh del ga doletí vest, da mu je zbolel oče. Verni sin je hitel takoj domov ter ostal tu ves čas očetove bolezní do njegove smrti. V tem času je naslikal po naročilu poljanskega župnika g. Ramovša veliko podobo sv. Notburge za podružnico Bukov vrh nad Poljanami. Razven tega je dodelal oltarno sliko sv. Antona Padovanskega, katero je pričel njegov oče Štefan, hotèč pokloniti jo kapucinskemu samostanu v Škofji Loki. To živobojno sliko, ki je bila očetom kapucinom bojda »prerealistična«, kupil je nedavno frančiškanski samostan v Ljubljani . . .

Po očetovi smrti se je napotil Janez Šubič na Nemško in sicer v Kaiserslautern v Rénski Palaciji, kjer mu je bavarska vlada podelila profesuro na ondotnem umetniško-obrtnem muzeji. Konkurenčno delo, na podstavi katerega je dobil omenjeno službo, bili sta dve skici, predstavljajoči »Moč« in »Izobilje«. Na imenovanem zavodu se je vzbudila v slovečem rojaku našem nova umetniška delavnost. Ondu je okrasil vso muzejsko palačo: v vestibulu in v ložiji ter strop velike dvorane z raznimi slikami, zajetimi iz svetovne zgodovine in razvitka vsega človeštva. A glej! Znova je pokončal i tukaj sovražni živelj dela njegova. Dné 12. decembra l. 1885. nastal je namreč ogenj v muzejski palači in uničil tudi mnogo dekorativnih slik Šubičevih. Toda, kakor v gledališči češkem, dobil je Janez Šubič i góri med Nemci zadoščenje za svojo izgubo. Takoj po omenjenem požaru ga je počastila bavarska vlada z naročilom, da obnoví vse dekorativne slike ter ga zajedno imenovala definitivnim profesorjem. To je bil kaj častilen uspeh, kakeršnega še doslej ni dosegel v Nemcih pač nobeden Slovenec! Vender slavni naš rojak se ni prevzel, temveč je hrepenel vedno le nazaj v svojo domovino, kjer bi hotel delovati na prospèh in proslavo svojega národa. To svojo željo je kaj zgovorno izrazil v svoji »Karnijoliji«, dekorativni sliki na vestibulskem plafonu muzeja ljubljanskega. Ta prelepa slika Šubičeva nam je ostala kot draga oporoka zavednega domoljuba, umirajočega v tujini, s katero nas pozivlje na vztrajno delovanje, da dospemo tudi mi Slovenci na ono visočino napredka, kjer nas bode obseval blišč oblažujoče umetnosti . . .

S prerano umršim Janezom Šubičem smo izgubili velenadarjenega, vzgledno marnega in produktivnega umetnika — smrt ga je ugrabila pri izdelovanji ilustracij iz življenja goriških Primorcev za znano cesarjevičevo delo: »Oesterreich in Wort und Bild« — skratka: izgubili smo po vse izobražene nega veččaka v vseh strokah slikarske umetnosti, kateri se je, zlasti na polji

zgodovinsko-dekorativnega slikarstva, prvi v Slovencih popel na občudovanja vredno stopinjo dovršenosti.

Pokojnik je bil blag človek, zlatega srca, čistega značaja in plemenite duše, sploh iskren sin slovenske svoje domovine.

Slava njegovemu imenu!

V. Holz.

L I S T E K.

Biblijografija slovenska. Pod tem naslovom hočemo odslej naznanjati vse nove knjige slovenske, ki se pošiljajo uredništvu našemu; o vašnejših izmed njih bomo o priliki obširneje poročali.

— Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. Sestavil in izdal Anton Levec, c. kr. sodni pristav v Ljubljani. I. Obrasci k občnemu sodnemu redu. V Ljubljani 1889. Natisnila »Narodna tiskarna.« Založil pisatelj. — To je naslov knjigi, po kateri bodo izvestno z veseljem segli vsi slovensko uradujoči pravniki. Ker boče podrobno oceno itak podal »Slov. Prav.«, navajamo le, kar piše ta strokovni list že v 4. številki o »zbirki obrazcev«. — To knjigo, piše »Slov. Pravniki«, na katero smo že jedenkrat opozarjali, dobili smo ravnokar. Ker mora že v malo urah iziti naš list, ne moremo se obširno baviti s tem delom. Omenjamo za danes le, da je trudoljubivi gosp. Levec pripravil slovenskim pravnikom prelepe velikonočne pirihe. Razložen je po njem v slovenski knjigi na jako obširen način občni sodni red v praktičnih vzgledih; a tu niso izpuščene, kakor je to navada v mnogih takih knjigah, težje partije, nego gospod pisatelj gre po redu §§. in uprizzornje vse, kar je za prakso važnega. Zbirka šteje 264 obrazcev in blizo 10 pol; — uže ta prvi zvezek občnega sodnega reda je torej skoraj toliko obširen, kakor znana Frühwaldova knjiga za vsa postopanja skupaj. V vsakem obrasci skoraj pripoveduje nam g. pisatelj kak drug dogodek, vodi nas od sodišča do sodišča po vsem Slovenskem; to dvoje in pa, ker uporabljaja pri vsakem sodišči imena dotičnega kraja, da uči pravilno pisavo, stori knjigo tudi prijetno. Ker je delo gledé splošnega jezika in terminov vzgledno, kar bomo pa še le prihodnjicé natančneje ocenili, naj nikdo ne zamudi omisliti si to z velikim trdom sestavljeno knjigo.

K temu dodajamo le še, da bi bilo želeti, naj bi g. pisatelj kmalu nadaljeval svojo zbirko, katera obeta postati izredne praktične vrednosti za slovenske in slovensko uradujoče pravnike.

Knjiga velja 1 gld. 40 kr., po pošti poslana pa 1 gld. 50 kr., in se dobiva pri pisatelji samem. Tudi uredništvo »Slov. Prav.« posreduje naročbo. K.

— A Janežičeva slovenska slovnica. Za srednje šole predelal in priredil dr. Jakob Sket, c. kr. profesor. Šesta predelana izdava. Cena 1 gld. 30 kr. Tiskala in založila tiskarna družbe sv. Mohorja v Celovcu 1889, 8, 274. Ni je šolske knjige slovenske, ki bi bila zaradi izborne svoje vsebine, pregledne razvrstive učne tvarine in tudi primerne vnauje oblike učiteljem in učencem rabnejša, nego je dobro znana Janežičeva slovenska slovnica, ki je bila učna knjiga po vseh naših srednjih šolah in njim

podobnih zavodih od leta 1863. do 1883. ter je vplivala na uk slovenskega jezika pri vsem mladem narastaji zadnjih dvajset let. Hvaležni smo tiskarni družbe sv. Mohorja, da je zdaj to pripoznano dobro šolsko knjigo znova dala na svetlo; a še hvaležnejši smo g. profesorju Sketu, da je knjigo vsestranski pregledal ter jo z nekaterimi novimi partijami pomnožil. O priliki povemo, kakó in kaj bi se bilo še dalo prenoviti in sedanjemu razvoju našega jezika primerno predelati v tej knjigi, na katero danes samó opozarjamo vse, ki imajo opraviti s poučevanjem slovenskega jezika.

— **Nemšk o-slovenski vežbovnik za cesarsko kraljevo vojsko.** II. del. Drugi natisek službovnika iz leta 1873 (Bojna služba.) Poslovenil Andrej Comel pl. Sočebnan c. kr. major v pokoju. Samozaložba Natisnila „Narodna tiskarna“ v Ljubljani 1889, m. 8, 129 strani. Cena 80 kr. — Spet nova knjiga vojaška, katero nam neutrudni naš vojaški pisatelj podaja v drugem ličnem in vsestranski popravljenem natisku! To je že 16. vojaška knjiga, katero poklada g. major Comel pl. Sočebnan domovini na oltar. Lahko rečemo, da je g. major, ki je osnoval v svoji stroki sam celo literaturo, vsem drugim stanovom sijajen vzgled neumorne pridnosti in resnične ljubezni do svoje domovine.

— **Godec.** Poleg narodne pravljice o vrbskem jezeru. Spisal Anton Funtek. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fedor Bamberg v Ljubljani 1889, m. 8, 100 str. Cena nevezani knjižici 1 gld. 20 kr., krasno vezani 1 gld. 80 kr. Obširneje poročilo o tej epični pesmi prihodnjic.

Pisateljsko podporno društvo je imelo svoj letošnji občni zbor dne 13. aprila. Iz obširnega poročila tajnikovega posnemamo, da je društvo pretaklo leto postavilo lep nagrobni spomenik Levstiku in Račiču; da je vzdalo spominsko ploščo na rojstvenem domu v Planini in da se namerava udeležiti odkritja Levstikovega spomenika dne 11. avgusta t. l. v Velikih Laščah. Več pisateljem in neki vdovi slovenskega pisatelja je dalo društvo nekaj novčne podpore. Društvo je imelo 10 zabavnih večerov, katerih se je udeleževalo po 20 do 40 članov. Pri teh zabavnih večerih so predavali: g. dr. Vošnjak o dolgoti človeškega življenja; g. Ign. Žitnik o pohodu Čehov na blejsko jezero, o neki dogodbi iz življenja majorja pl. Trbuhoviča l. 1848., o grofu Beustu in o ribniških dijakih; g. A. Trstenjak o javnem mnenju in o pozdravih pri različnih narodih; g. direktor Šubic o fotografiji in nje amatérjih; g. Fr. Drenik po D. Trstenjaku o Rožniku; g. profesor Rutar o beneških Slovencih in o Rezijanih; g. prof. L. Pintar o Prešernu in Stanku Vrazu. Dohodkov je imelo društvo 93 gld., stroškov 68 gld. 8 kr. Imovine ima 1369 gld. 98 kr. V novi odbor so bili izvoljeni gg. dr. Vošnjak (predsednik), prof. Levec (podpredsednik), prof. Rutar (tajnik), nadzornik Žumer (blagajnik), prof. L. Pintar, urednik in c. kr. vad. učitelj I. Tomšič in c. kr. rač. oficijal Anton Svetek.

Dramatično društvo v Ljubljani je imelo občni svoj zbor dne 30. marcija t. l., katerega najvažnejša točka je bilo poročilo društvenega blagajnika g. dr. Stareta o stanju društvenega premoženja, o njegovih dohodkih in stroških. Poleg garderobe in knjižnice ima društvo 1792 gld. imovine. Dohodki so znašali 6220 gld. 26 kr., stroški 6290 gld. 26 kr., tako da je imelo društvo, ki je priredilo 32 javnih predstav, pretaklo društveno leto 70 gld. nedostatka. Proračun za prihodnje leto kaže celó 620 gld. nedostatka. Blagajniku se je izrekla hvala za njegov požrtvovalni posel, g. režiserju Boršniku in g. prof. Grbiču za njiju izborni in zares umetniško vodstvo društvenih predstav in napósled slavnemu deželnemu zboru in mestnemu svétu ljubljanskemu za njiju veledušno podporo. V novi odbor so bili izvoljeni gg. dr. I. Tavčar (predsednik), dr. Stare (blagajnik) in odborniki: dr. Bleiweis vitez Trsteniški, Drenik, I. Hribar, Kajzel, Levec, Murnik, Pintar, Pletersnik, Železnikar, Trstenjak.

Od odbora podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaji smo prejeli sledeče poročilo: Društvo še ne obstoji pol leta, pa že šteje 80 udov, 16 ustanovnikov in 64 rednih udov podpornikov in dobrotnikov. Vsega skupaj je društvo prejelo 1127 gld. Glavnica znaša 815 gld. ter je naložena v dveh dunajskih hranilnicah. Razdelilo se je 244 gld. Društvo ima tudi srečko Rudolfove ustanove, ki so jo l. 1884. kupili dunajski Slovenci ter jo podarili podpornemu društvu. Ustanovne stroške, koleke, tiskovine, pošne znamke itd. poravnal je odbor z 28 gld. iz svojega. — Od slovenskih pokrajin je pristopilo največ udov s Kranjske, namreč 8 ustanovnikov in 18 podpornikov, skupaj 26 udov s svoto 481 gld. in sicer iz Ljubljane 8 udov: 2 ustanovnika in 6 podpornikov s 136 gld.; iz Kranja 2 ustanovnika, 5 podpornikov in 4 dobrotniki skupaj 11 udov s 130 gld., iz Radovljice 2 ustanovnika s 100 gld., iz Vipave 1 ustanovnik s 50 gld., z Vrhnike 1 ustanovnik s 50 gld., iz Idrije, Litije, Škofje Loke po 1 podpornik s 5 gld. — Za Kranjsko pride Štajarska z 9 udi s 103 gld. in sicer iz Gornjega Grada 1 ustanovnik s 50 gld., 1 podpornik s 5 gld. skupaj 55 gld., iz Celja 3 podporniki s 30 gld., z Vranskega 1 podpornik s 5 gld., z Blаницe 2 podpornika s 10 gld., iz Dol. Hrastnika 1 dobrotnik s 3 gld. — Tudi s Koroške je pristopilo 5 udov z 18 gld. in sicer iz Špitala, Dholce, Švabeka, Vogrč. Iz Zagreba je pristopil 1 podpornik s 5 gld. Največ udov šteje društvo na Spodnjem Avstrijskem, oziroma na Dunaji in sicer 7 ustanovnikov in 32 drugih udov skupaj torej 39 udov, ki so vplačali 520 gld. Dunaju pripada 6 ustanovnikov in 32 udov s 467 gld. Dun. Nov. mestu 1 ustanovnik s 50 gld. — Na 26 prošenj je bilo razdeljenih 244 gld. Društvo pa mnogim prošnjam radi nedostatka sredstev ni moglo zadostiti. Prosilci so z Goriške, Koroške, Kranjske in Štajarske, največ juristov, a tudi mnogo medicincev, filozofov in živinozdravnikov. Meseca marca se je prišel odboru zahvaljevat koroški Slovenec, ki je razno dovršil svoje študije, trdeč, da se ima le podpornemu društvu zahvaliti, da je mogel končati svoje nauke, ker ga je ono v najvažnejšem času gmotno podpiralo. Večno će biti za to hvaležen. Obljubil je, naseliti se v svoji domovini ter zvesto delovati za svoj narod. — Odbor podpornega društva prosi ljudno za daljno pomoč iz domovine i da bi poverjeništvu blagovolili prevzeti posebno oni, ki so kedaj na Dunaji študirali. Naslov blagajnikov: Gosp. R. Pukl, Wien VII. Zieglergasse 65.

Muzejsko društvo kranjsko je imelo drugi svoj mesečni zbor dne 13. aprila t. l. Najprej je g. prof. Wallner v vznesenem govoru slavil zasluge pokojnega K. Deschmanna za muzejsko društvo in za znanstveno raziskavanje dežele kranjske. Nadalje je g. prof. Voss pokazal in tudi znanstveno razložil čudovito tvorbo neke konjske noge, in naposled je g. prof. Rutar podal kratek pregled prazgodovinskih in rimskih starin Dalmacije ter predavanje svoje pojasnil s tem, da je pokazal mnogo fotografij najvažnejših dalmatinskih spomenikov.

Archaeologische Karte von Krain. Entworfen auf Grund der bisherigen Forschungen über Veranlassung der k. k. Centralcommission für Kunst und historische Denkmäler vom k. k. Conservator Anton Globočnik. Blasnik, Laibach 1889. — Ta prezanimivi zemljevid nam podaje po političnih okrajih razdeljene vse tiste kraje dežele Kranjske, ker so se doslej našle prazgodovinske, rimske, ali merovinške starine; vrhu tega ima vpisane vse doslej že odkrite rimske ceste, ali pa zaznamenovane črte, o katerih se misli, da so šle nekdanj po njih starorimski potje. Po znamenjih, pridejanih posameznim krajem, spozna se lahko, v katero dōbo spadajo tam najdene starine. Prvi pogled na zemljevid kaže, da je bilo doslej največ zgodovinskih starin najdenih v političnih okrajih Krško, Rudolfovo, Postojna, Ljubljana in Kamnik, a najmanj v okrajih Kranj, Radovljica in Kočevje. Zemljevid, ki je neobhodno potreben kaŕipot vsem, ki se pečajo z domačim

starinoslovjem, sestavljen je z redko natančnostjo in vestnostjo po vseh dozdam tiskanih virih, in delo je bilo tem težavneje, ker se ti viri nahajajo ne samo po knjigah, ampak zlasti tudi po raznovrstnih strokovnjaških in političnih časopisih. A čem težavneje in koreniteje je to delo, tem hvaležnejši bodo zanje vsi prijatelji domače zgodovine njega sestavljatelju gospodu c. kr. vladnemu svetovalcu Antonu Globočniku.

Anton Chittussi, sloveč češki slikar, razstavil je o Velikonoči v dvorani ljubljanske redute svojo pokrajinsko sliko: »*Pogled na Prago*«. Slika, ki obsega 20 m² in je cenjena baje na 30.000 gld., predločuje nam stostolpo prestolnico češkega kraljestva s prostrano okolično panoramo o pomladanskem jutru in sicer s takozvane ptičje perspektive. Spredej po vsi širjavi slike je sadonosni vrt Stragovskega samostana. Po njem cvete raznovrstno sadno drevice: jablane, hruške, češnje, slive, breskve itd. Za tem vrtem prostira se po slikinem osredji počez takomenovana Mala strana. Nji na levo gori na holmu stoje starodavni Hradčani s kraljevskim gradom in cerkvijo sv. Vida. In onostran Vltave, šumeče po sredini tja doli v megleno ozadje, razvrščeni so glavni predali zlate Prage: Staro in Novo mesto, takozvano Judovsko ali Jožefovo mesto, Zofijin otok, Karlinsko predmestje itd. Razprostranemu obmestju ob straneh in v perspektivnem njegovem ozadji okrog razgreba se brdovita, z nežnim pomladnim zelenjem prepredena okolica z raznimi predmestji in selišči. Nad obmestjem, iznad katerega se dvigajo mnogobrojne cerkve s svojimi kupolami, zvoniki in stolpiči, valé se gosti dimovi oblaki iz raznih tovarniških dimnikov in po širni okolici, zlasti doli po Vltavinem obrežji kadí se zorna jutranja megla . . .

Vsa slika je izdelana z veliko marljivostjo in z občudovanja vredno vztrajnostjo. Več strokovnjak v slikanji pokrajinskih prizorov izbral si je kaj ugodno stališče, od koder se mu je veličastna stolica njegove domovine prikazala v najslikovitejšem pokrajinskem položju. Jako mojsterski je ubral široko obmestno skupino z neprecizno okolično pokrajino v harmonično celoto veličastne panorame. In kakor je dal vsi svoji sliki, bodi v arhitektonskem ali v pokrajinskem pogledu, mehke in plemenite obrise, istotako jo je obilil z nežnim, prozornim in jasnobójnim koloritom, da se nam dozdeva, kakor bi jo bil nadihal na platno lahen pomladni vetrič . . .

Chittussi je specialist v slikanji pokrajin. V kratki dobi svojega delovanja naslikal je nad tristo pokrajinskih prizorov. Njegovo ime slovi po vsi Evropi in njegove slike, katere razstavlja že celo desetletje v pariškem »Salonu«, razširjene so po vsem Francoskem, po Belgiji, da, i onostran oceana, po Ameriki. Slikarstvu se je učil najprej v Pragi, potem v Monakovem in naposled v Parizu. Zdaj biva zopet v Pragi. Ker se nahaja v najlepši dobi svojega življenja, nadejati se nam je od njega še mnogo enakih umotvorov, s katerimi proslavlja preslikovito svojo domovino. *V. H—z.*

Janko Jurković, jeden prvih hrvaških književnikov, umrl je v Zagrebu dne 20. marca t. l. Janko Jurković se je porodil l. 1827. v Požegi, kjer je dovršil ljudske in latinske šole. V Zagrebu je slušal tedanja filozofijska tečaja, šel v duhovno semenišče, a 1848. leta je izstopil ter se učil pravdoznanstvu na pravniški akademiji zagrebški. Že takrat je bil sotrudnik Gajevih »Narodnih Novin«. Za nemške vlade je opustil prava ter šel za suplenta na zagrebško gimnazijo; leta 1854. in 1855. se je na Dunaji pripravljaj za skušnje iz klasične filologije; leta 1855. je postal profesor na gimnaziji oseški, potem na zagrebški, a leta 1862. je prišel za tajnika k dvorski kancelariji na Dunaji. Odtod se je l. 1865. šolski nadzornik vrnil v Zagreb, ter tu od l. 1874. do svoje smrti bil vladni svetovalec. Odkar se je hrvaško šolstvo postavilo na narodno podlago, »duša« mu je Jurković bil; on je delal osnove za vse šole, on jih je vodil, on jih je nadzoroval,

in on jim je tudi spisal nekoliko knjig. Jugoslovanska akademija ga je imenovala za uda svojega; pri „Matici hrvaški“ je po smrti Šenovi bil predsednik književnega odseka. Kot pisatelj bil je sotrudnik vsem beletrističnim listom hrvaškim, za katere je pisal pri-povedke, zlasti dvame in estetične razprave. Poslednje je priobčeval v „Radu“ jugoslo-venske akademije. Tudi je spital nekoliko prav dobrih prevodov iz francoskega. Slava mu!

„Ljubljanski Zvon“ in njegov urednik pred državnim zborom. Bralci naši se ne morejo pritoževati, da bi urednik »Ljubljanskega Zvona« velikrat govoril o svoji osebi v tem listu, ali zagovarjal se zoper razne napade, ki z domačih in tujih logov leté nánj in na njegov list. Molčal je celó, ko so zadnje jesen in preteklo zimo otrovane pušice metali vánj skriti protivniki in javni sovražniki njegove osebe in njego-vega delovanja. Od zlogolke vplivne »Neue freie Presse« in strupene »Deutsche Zeitung« na Dunaji do zadnjega židovsko-liberalnega psička v Celji in Beljaku — vse je lajalo nánj. Iz dobroznane zloglasne kovačnice ljubljanske se je nakopičilo na njega toliko pe-rečega obrekovanja in toliko — sit venia verbo — zvitih lažij, da je bilo res treba mnogo samozatajevanja in mnogo poguma tistemu, ki je hotel vztrajati in si mirno svojo dušo ohraniti v tem huronskem krikju in divjem boju. A ker plemeniti ti može niso dosegli tega, kar so nameravali, izgubili so napósled glavo ter se ujeli v svoje — zanke!

Ako pa vender danes povzdigamo glas »pro domo«, imamo dvojen razlog za to! Prvi je ta, da je »Ljubljanski Zvon« strastno napadel odličén državni poslanec v državnem zboru samem, in drugič se nam zdi dolžnost, spodobno zahvaliti se gosp. poslancu prof. Šukljetu, ki je ta napad krepko in odločno zavrnil

Gospod baron Dumreicher je namreč v državnem zboru dné 23. marcija t. l. doslovno govoril takó:

»Für dieses Amt (eines Schulinspectors) in der Landeshauptstadt Laibach wurde der berüchtigte Redacteur einer slovenischen Zeitschrift erkoren, die in ihren Aufreizungen gegen das Andenken Anastasius Grün's und ihren Verleumdungen des deutschen Land- adels, in ihren Schmähungen des deutschen Volkes, in ihren Beschimpfungen der Kirchen- reformation keine Grenze der Scham oder des Ekels kennt. Da der prinzliche Herr Ab- geordnete für Hartberg die Beschäftigung mit den publicistischen Leistungen unser päd- agogischen Kreise durch längere Verlesungen hier in Schwung gebracht (Sehr gut! links) und damit, wie jeder Anwesende sich überzeugen konnte, namentlich in den Reihen der slovenischen Herren Collegen freudige Bewegung erzielt hat, so mögen mir gleichfalls solche Citate gestattet sein (Sehr gut! links), die sich jedoch durch ihre Kürze vor jenen anderen Verlesungen auszeichnen werden.

In der von jenem neuen Laibacher Bezirksschulinspecteur herausgegebenen Zeitschrift »Zvon« wird unter anderem von den Deutschen gesagt, sie stammen »von Lucifer, der Teufel Oberstem, und von zwei verworfenen Weibern, Geliebten von Finanzwächtern und Soldaten« ab. Die Kirchenreformation wird als »Gewächs der Hölle«, die krainischen Re- formatoren werden als »Zwinglianserschweine, für Lucifer zubereitete«, bezeichnet (Rufe links: Scandal! — Schöner Schulinspecteur!), und die Angehörigen der evangelischen Be- kenntnisse werden als »Nachfolger Satans, für welche eine Keule auf den Kopf und eine Hellebarde in die Rippen das Beste wäre«, charakterisirt. (Rufe der Entrüstung links.)

Dem Zartgefühl dieses Mannes sind gegenwärtig die deutschen Schulen Laibachs an- vertraut, unter denen sich auch eine evangelische befindet. (Hört! hört! links.) Dieser Mann betritt als staatliches Aufsichtsorgan die Räume einer Schule, deren Lehrern und Schülern er »eine Keule auf den Kopf und eine Hellebarde in die Rippen« gewünscht hatte. Was

sind alle Citate, die uns vor einigen Tagen aus freisinnigen pädagogischen Zeitschriften vorgelesen wurden, gegen einen solchen Scandal, und in welchem Lichte erscheinen nur die neulichen Tiraden des Herrn Unterrichtsministers (Sehr gut! links), welche er zur Begründung seines Verbotes der Zeitschrift »Schule und Haus« hier zum besten gegeben (Sehr gut! und Heiterkeit links) und in denen er uns seine »Pflichten« zur Wahrung »des religiösen Friedens« in der Schule so rührend auseinandergesetzt hat? (Beifall links und Rufe: Aber immer nur einseitig!) Diese Tiraden erscheinen in demselben Lichte, in welchem der Herr Unterrichtsminister selbst erscheint Wenn man absieht von der Pose und von der Phrase, welcher Kern erübrigt? (Sehr gut! links.)«

Na te besede je poslanec g. prof. Šuklje v seji državnega zbora dne 26. marcija t. l. odgovoril takó:

»Meine Herren, es ist auch über Persönlichkeiten gesprochen worden. Ich bitte, versichert zu sein, dass ich dieses Gebiet nur ausserordentlich ungern betrete. Wenn Sie mir gegenüber gerecht sind, werden Sie mir das Zeugnis nicht vorenthalten dürfen, dass ich, seitdem ich in diesem hohen Hause sitze, und so oft ich das Wort ergreife, stets bemüht war, nur über sachliche Dinge und sachlich zu sprechen. (Bravo! rechts.) Sie können, wenn Sie gerecht sind, auf mich die bekannten Worte Juvenals über die »Gracchen, die sich über den Aufruhr beschwerten«, nicht anwenden. Ich bedauere, wenn so viel in Personalien gemacht wird; die Discussion wird hiedurch nicht gefördert, sie wird dadurch sehr häufig nur vergiftet. Ich gebe allerdings zu: es gibt Gegenstände, die man nicht leicht berühren kann, ohne gewisse Personen zu treffen. Aber gerade in einem solchen Falle ist es Pflicht eines jeden anständigen Menschen, und doppelte Pflicht eines Parlamentariers, sich genau darüber zu informieren, wie die Quellen beschaffen sind, aus denen er seine Nachrichten geschöpft hat; Sie werden sofort sehen, wie der verehrte Herr Abgeordnete Dumreicher dieser Pflicht nachgekommen ist.

Er hat einen Mann angegriffen, der mit mir — ich mache da eine persönliche Bemerkung — seit meiner frühesten Kindheit durch innige Freundschaft verbunden ist und für dessen wissenschaftliche und persönliche Tüchtigkeit und Ehrenhaftigkeit ich mit derselben Entschiedenheit einstehe, wie für mich selbst. Er hat jenen Mann den „berüchtigten Redacteur einer slovenischen Zeitung“, des „Ljubljanski Zvon“ genannt. Ich wiederhole dabei, was ich bereits einmal im hohen Hause vorzubringen die Ehre hatte, dass der „Ljubljanski Zvon“ eine belletristisch-wissenschaftliche Monatsrevue ist, die sich in ernsten wissenschaftlichen Kreisen entschiedener Anerkennung erfreut. Der Abgeordnete Dumreicher vertritt einen kärntnerischen Wahlbezirk. Ist ihm denn jenes Feuilleton entgangen, welches ungefähr vor drei Jahren in einem grossen Residenzblatte zu finden war, ein Feuilleton, gezeichnet von dem bekannten Schriftsteller Heinrich Noë, in welchem er sich über die literarische Indolenz der Deutschen Kärntens beschwert und ihnen kein besseres Muster aufzustellen weiss, als — diese „berüchtigte Zeitschrift“ „Ljubljanski Zvon“? Ueber Anastasius Grün habe ich bereits gesprochen und seinerzeit die Sache aufgeklärt. Jene Schauermärchen aber, die hier von der angeblichen Darstellung der Genesis der Deutschen erzählt wurde, sie ist meine Herren — Sie verzeihen mir den Ausdruck — eine Entstellung. Ich kenne die betreffenden Aufsätze sehr wohl, es ist aber darin nirgends von den Deutschen (Nemci) die Rede, sondern ausdrücklich wird gesprochen von nemškutarji, das sind jene gebürtigen Slovenen, welche im nationalen Kampfe sich auf die Seite der Gegner stellen, und Sie selbst haben ja den Beweis dafür des öfteren erbracht, wie wenig sich derartige Leute, nationale Abtrünnige, Renegaten, der Sympathie des betreffenden Volkes erfreuen.

Noch mehr aber hat mich wundergenommen das, was hier erzählt wurde über die Anschauungen dieses Schulinspectors von der Reformation, dem Protestantismus, wundergenommen deswegen, weil die betreffende Erzählung vor mehreren Monaten wörtlich veröffentlicht worden ist in einer deutschen Zeitschrift — manchem der Herren wird sie bekannt sein — nämlich im „Brünner Beobachter“. Und niemand hat den mindesten Anstoss daran genommen, er hätte sich auch in seinem ästhetischen Urtheile die bedenklichste Blöße gegeben, wenn er es gethan hätte. Es ist dies eine Erzählung, die den Titel führt: „Vita vitae meae“. Sie spielt in der Reformationszeit, im 16. Jahrhunderte. Sie wissen, dass wir ja sehr heftige Religionswirren in Krain hatten. Wir standen in enger Verbindung mit Württemberg, die slovenischen Bücher wurden in Tübingen gedruckt, unser Land war auf dem besten Wege, lutherisch zu werden. Die Gegensätze waren ausserordentlich stürmisch, und auf diesem Untergrunde baut nun der Erzähler sein geschichtliches Zeitbild auf. Wer kann daran Anstoss nehmen, wenn der Betreffende in einer geschichtlichen Novelle die handelnden Personen, in denen die feindlichen Gegensätze sich verkörpern, so sprechen lässt, wie es der historischen Treue entspricht? Es tritt darin auf als Vertreter des Protestantismus ein von Glaubenseifer erfüllter protestantischer Prädicant — von dem hat der verehrte Herr Abgeordnete natürlich nichts zu erzählen gewusst — auf der anderen Seite der Bischof von Laibach, der Pfleger der bischöflichen Freisingischen Stadt Bischofack und dessen Landsknechte. Und da steht wirklich im „Ljubljanski Zvon“ Folgendes: Der Bischof fragt seinen Pfleger, „ob sich denn mit guten Worten nichts ausrichten lasse?“ Und die Antwort des etwas temperamentvollen, heissblüthigen Mannes ist: „Mit guten Worten? Bischöfliche Gnaden! Mit dem Pfahle auf den Kopf oder mit der Hellebarde in die Rippen, das ist für diese Satansnachfolger das beste Wort.“

Sie sehen etwas, was natürlich aus der Wechselrede fliesst, und kein vernünftiger Mensch kann daran Anstoss nehmen. Jetzt betritt der protestantische Prädicant die Scene: Von einem Felsen nimmt er das Gefolge des Bischofs wahr, und von zelosischem Eifer hingerissen, fängt er an, von der Höhe herab zu zetern. Er apostrophiert sie: „Sünder aus Sodom und Gomorra! Satanskinder und Brut der Hölle!“ Dem Bischof sagt er: „Auch dich, eines römisch-katholischen unreinen Weibes unreinen Diener, wird die Geissel Gottes treffen, dass du selbst dem Vater der Hölle zur Abscheu wirft!“ Das sind Dinge, die aus den heftigen Gegensätzen jener Zeit sich erklären, und jeder, der die Kraftsprache der religiösen Streitschriften in jenen Tagen kennt, wird mir sagen, dass das Colorit hier richtig getroffen ist. Nun machen sich die Landsknechte daran, ihn zu fangen, und um dies zustande zu bringen, verwickeln sie ihn in ein Gespräch und erwidern seine Schmähungen mit gleicher Münze, während ihn andere von rückwärts um gehen. Und da fällt der Ausspruch, der neulich ihre lebhaftige Entrüstung — die Herren von der Opposition sind ausserordentlich leicht in Entrüstung zu bringen — erweckt hat. Einer dieser Landsknechte ruft: „Du Prophet auf dem Felsen, ich kenne dich gut, du und jener Primus Truberus, der dem Laibacher Bischofe entfloh und jetzt schon in der Hölle brät, seid zwei zwinglianische, für Lucifer unverdauliche Ferkel.“ Also, meine Herren, nicht der betreffende Professor und Redacteur hat dies geschrieben, nicht seine Ansicht ist es, sie ist entnommen aus einer historischen Erzählung und ergibt sich mit Naturnothwendigkeit aus dem Principe, welchem der Verfasser folgen musste, aus dem Principe der historischen Treue, das er wahren musste. Ich dränge die Empfindung zurück, die in mir persönlich hiedurch erweckt wird, ich appelliere auch nicht an die Majorität, ich übergebe meinem geehrten Gegner die ganze wortgetreue Uebersetzung (Heiterkeit und Bravo! rechts) und ich überlasse dem Urtheilsvermögen der geehrten

Opposition die Beantwortung der Frage, ob denn auch diese Methode Anspruch hat auf die Bezeichnung „Ehrlichkeit“. (Bravo! rechts.)

Auch Deutschenhass wird dem betreffenden Realschulprofessor vorgeworfen. Wir sind ja nach Ihren Darstellungen im krainischen Landtage ausserordentliche Fanatiker, und in diesem unseren blinden Wüthen gegen das Deutschthum haben wir es glücklich so weit gebracht, dass nicht bloss in allen vierclassigen Schulen des Landes die deutsche Sprache obligater Unterrichtsgegenstand ist, sondern dass wir aus Landesmitteln noch einen besonderen Betrag schon seit einer Reihe von Jahren zur Dotierung des unobligaten deutschen Unterrichtes an den zwei- und dreiclassigen Volksschulen votieren! (Hört! Hört! rechts.) Sie werden mir zugeben, das ist ein sprechendes Beispiel für unseren nationalen Fanatismus! Der betreffende Bezirksschulinspector aber, von dem die Rede war, hat durch drei Jahre in einem oberkrainischen Bezirke, in dem lebhafter Fremdenverkehr stattfindet, functioniert, somit in einem Bezirke, wo die deutsche Sprache ein praktisches Bedürfnis für gewisse dortige Bevölkerungskreise ist. Was hat er nun gethan? Als er hinkam, fand er eine einzige zweiclassige Volksschule mit unobligatem deutschem Unterrichte. Seiner Initiative ist es zuzuschreiben, dass binnen drei Jahren in zwei weiteren zweiclassigen Volksschulen dieser Unterricht eingeführt wurde und ausserdem noch in der einclassigen Volksschule in Lees.

Schliesslich, meine Herren, muss man doch auch ein gewisses Gewicht legen auf die Aeusserungen der vorgesetzten Behörde über die amtliche Thätigkeit dieses Mannes. Ich habe mir viele Documente darüber verschafft, es war mir dies ja möglich gewesen. Ich citiere daraus nur eines, das Enthebungsdecret, welches ihm ausgestellt wurde am 10. Jänner 1889 von dem Bezirkshauptmanne und Vorsitzenden des Bezirksschulrathes in Radmannsdorf. Ich berufe mich hier auf Seine Excellenz den Herrn Baron Schwegel, er wird dem betreffenden staatlichen Functionär das Zeugnis nicht versagen, dass er ein fähiger Beamter ist und dass er nicht zu unseren nationalen Parteigängern gehört. Und was schreibt dieser Bezirkshauptmann? Er sagt (liest): „Bei diesem Anlasse gedenke ich Ihrer dreijährigen hingebungsvollen Bethätigung in diesem Bezirke, ich anerkenne mit Befriedigung Ihren anregenden und fördernden Einfluss auf das Schulwesen des Bezirkes und danke Ihnen als Vorsitzender des k. k. Bezirksschulrathes für Ihre ausgezeichnete führende Wirksamkeit in dieser Körperschaft nicht minder, wie ich Ihnen für die rege und taktvolle Mitwirkung bei der Durchführung der Beschlüsse des Bezirksschulrathes zu danken verpflichtet bin. Pietät für Seine Majestät und Allerhöchst dessen Regierung, weise Unterordnung gegenüber den gesetzlichen und administrativen Anordnungen, allgemeine Bildung, Kenntnis aller Details des Unterrichtswesens, ein humanes und objektives Urtheil kennzeichnen Ihre angreifende Wirksamkeit.“ (Hört! Hört! rechts.) Es hat der Herr Baron Dumreicher recht, wenn er sagt, Se. Excelenz der Unterrichtsminister ist nicht unbedingt gebunden an die Vorschläge des Landesschulrathes. Ich stelle mich bereitwillig auf denselben Standpunkt und sage: Den Fall vorausgesetzt, dass dieser Functionär von dem Landesschulrathen nicht vorgeschlagen worden wäre, so wäre es nur in der Ordnung gewesen, wenn auf Grund derartiger Aeusserungen und auf Grund einer vieljährigen, wirklich verdienstvollen dienstlichen und wissenschaftlichen Leistung des Betreffenden der Herr Unterrichtsminister auch gegen den Vorschlag des Landesschulrathes ihn ernannt hätte. (Sehr gut! rechts)

Ta dva govora smo hoteli »in perpetuam memoriam« zabeležiti v svojem listu; dodati jima nimamo ničesa

Listnica. G. S.—r. Oprostite, a vendar je tako, da smo se naglas smijali, čitaje Vašo »Ljubljansko meglo«, dasi je sama ob sebi silno tragična, — namreč — povest, ki ste jo krstili takó. Poljane, to staro predmestje ljubljansko, slovi že od nekđaj v študentovskih spomnih zaradi svojih lepih gospá in gospodičín, in stari možje vedo pripovedovati, da je bilo videti že od nekđaj v vsakem oknu od »Kramarja« do »Gruma« poleg nageljnov in rožmarina tudi krasnih dekliških lic. Torej je umevno, da je tam nekod bivala tudi Vaša Malka. Toda tacega trinoga, kakor je Vaš Sebastijan Čas, Malčín oče, tacega nimajo Poljane, da bi zarad te »proklete ljubljanske megle«, žrtvoval hčer — in pa poštenega ljubimca, snubca — c. kr. adjunkta! — pomislite, da je to izvrstna »partija« — in da bi ga samega naposled le zaradi te vražje megle mrtvoud zadel! »Ljubljanska megla« je sicer nekova posebnost, kakor tiste temne kadi in tisti vozovi, ki ropočejo od desete ure dalje — časih tudi prej, po dolomitovem tlaku ljubljanskem, in mogoče je, da si je kakov melanholik prav zarad nje prerezal žile, toda neverjetno je, da bi skrben oče — kramar zarad te »proklete megle« c. kr. sodnemu adjunktú odrekel hčerko, da bi zarad te megle ona umrla, stari umrl in naposled še adjunkt umrl. Prosite in molite, da odbor za osuševanje barja isto res osuši, potem tudi ne bode tako megleno na — Poljanah in tacih megljenih povestij ne bo treba pisati

G. Frigidus. Vi pišete doslovno: „Ker so isti dve pesmici takorekoč moji prvenci, blagovolite jih vsaj — obsoditi! Da me ozdravite!“ Prej pa pravite, da nam ji pošiljate v „blagohoten spregled“. Ne, spregledali ne bomo ničesar, najmenj pa slovniške napake Vaše, ampak dobrega zdravja Vam želimo in če za to ne potrebujete nič drugega nego naše obsodbe, potem jo izrekamo — ostro in uničevalno, samo, da Vam — Bog zdravje da!

G. M. G. v D. Uverjeni smo, da vsem svojim čitateljem napravimo veselo urico, če natisnemo Vašo dramatično sliko; toda smijali bi se vsi le na — Vaše stroške. Zatorej bodite hvaležni, da smo vtaknili Vašo „Strašno pokoro“ v svoj neobčutni koš brez dna, in če boste še kedaj stali na straži, potem ne „delajte verzov“, ampak pazite, kedaj prihaja patrolja in neizgovibni — inšpekcijski častnik.

G. Kor. Vaša črtica o „vaškem učitelji“ kaže proti prejšnjim hvale vreden napredek in pričá, da se skušate osvoboditi one móre, katero smo zadnjič grajali; zrela za tisek pa še ni! Preveč je subjektivna, in premalo originalna. Toda — pogum velja, in Vam ga nečemo dušiti.

Gosp. J. R. v Gr. Spis o „Volapüku“ vzprejeli. Pride v kratkem na vrsto. Dan gudiükün e glíd ladlik! Denulogö!

G. X. v Y. Dobro. Več porabimo o priliki. Toda ne pozabite, kar smo Vam zadnjič naročali. Vam v korist, nam veselje!

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30., četrť leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld. 60 kr. na leto.

Posamezni zvezki se dobivajo po 40 kr.

Lestniki in založniki: **Fr. Levec** i. dr. — Izdajatelj in odgovorni urednik: **Fr. Levec**. Uredništvo in upravníštvo v *Ljubljani*, v Medijatovi hiši na Dunajski cesti, 15.